

SEANCE DU VENDREDI 11 OCTOBRE 1991
VERGADERING VAN VRIJDAG 11 OKTOBER 1991ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 41.

COMMUNICATIONS:

Page 41.

1. Cour d'arbitrage.
2. Cour des comptes.

PROPOSITIONS (Prise en considération):

Page 41.

M. Verreycken. — Proposition de déclaration de révision de la Constitution.**Mme Aelvoet et consorts.** — Proposition de déclaration de révision de la Constitution.

ORDRE DES TRAVAUX:

Orateurs: M. le Président, Mme Dardenne, M. Gijs, p. 41.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi fixant pour l'année 1992 le contingent de l'armée.

Discussion générale. — *Orateurs:* MM. De Bremaeker, rapporteur, Janzegers, Ottenbourg, Verreycken, De Beul, M. Coëme, ministre de la Défense nationale, Mme Tyberghien-Vandenbussche, p. 42.

Discussion et vote des articles, p. 47.

Ann. parl. Sénat de Belgique — Session ordinaire 1991-1992
Parlem. Hand. Belgische Senaat — Gewone zitting 1991-1992

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 41.

MEDEDELINGEN:

Bladzijde 41.

1. Arbitragehof.
2. Rekenhof.

VOORSTELLEN (Inoverwegingneming):

Bladzijde 41.

De heer Verreycken. — Voorstel van verklaring tot herziening van de Grondwet.**Mevrouw Aelvoet c.s.** — Voorstel van verklaring tot herziening van de Grondwet.

REGLING VAN DE WERKZAAMHEDEN:

Sprekers: de Voorzitter, mevrouw Dardenne, de heer Gijs, blz. 41.

ONTWERPEN VAN WET (Beraadslaging):

Ontwerp van wet tot vaststelling van de legersterkte voor het jaar 1992.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers:* de heren De Bremaeker, rapporteur, Janzegers, Ottenbourg, Verreycken, De Beul, de heer Coëme, minister van Landsverdediging, mevrouw Tyberghien-Vandenbussche, blz. 42.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 47.

Projet de loi portant approbation du Traité sur les forces armées conventionnelles en Europe, et des protocoles annexes, faits à Paris le 19 novembre 1990.

Discussion générale. — *Orateurs* : MM. Bockstal, rapporteur, Dehousse, Pataer, M. Eyskens, ministre des Affaires étrangères, p. 47.

Discussion et vote de l'article unique, p. 54.

PETITION :

Page 54.

PROJETS DE LOI (Votes) :

Projet de loi fixant pour l'année 1992 le contingent de l'armée, p. 54.

Projet de loi portant approbation du Traité sur les forces armées conventionnelles en Europe, et des protocoles annexes, faits à Paris le 19 novembre 1990, p. 55.

PROJET (Dépôt) :

Page 56.

Projet de déclaration de révision de la Constitution.

PROPOSITIONS (Dépôt) :

Page 56.

M. de Seny :

a) Proposition de révision de l'article 36 de la Constitution;

b) Proposition de révision de l'article 88 de la Constitution.

M. Antoine. — Proposition de loi modifiant la loi du 3 janvier 1933 relative à la fabrication, au commerce et au port des armes et au commerce des munitions, en vue d'organiser l'agrégation et la sécurité des centres de tir à l'arme à feu et d'autoriser la vente d'armes à feu dans des bourses d'armes.

M. Seeuws. — Proposition de loi abrogeant le précompte immobilier pour la communauté non confessionnelle.

M. Duquesne :

a) Proposition de loi modifiant l'article 16, § 1er, alinéa 1er, de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive;

b) Proposition de loi insérant un article 22bis dans le titre préliminaire du Code d'instruction criminelle.

INTERPELLATION (Demande) :

Page 56.

M. Verreycken au Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Réformes institutionnelles sur « le don de plusieurs milliards fait à la Sabena ».

Ontwerp van wet houdende goedkeuring van het Verdrag inzake conventionele strijdkrachten in Europa, en van de aangehechte protocollen, opgemaakt te Parijs op 19 november 1990.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers* : de heren Bockstal, rapporteur, Dehousse, Pataer, de heer Eyskens, minister van Buitenlandse Zaken, blz. 47.

Beraadslaging en stemming over het enig artikel, blz. 54.

VERZOEKSCHRIFT :

Bladzijde 54.

ONTWERPEN VAN WET (Stemmingen) :

Ontwerp van wet tot vaststelling van de legersterkte voor het jaar 1992, blz. 54.

Ontwerp van wet houdende goedkeuring van het Verdrag inzake conventionele strijdkrachten in Europa, en van de aangehechte protocollen, opgemaakt te Parijs op 19 november 1990, blz. 55.

ONTWERP (Indiening) :

Bladzijde 56.

Ontwerp van verklaring tot herziening van de Grondwet.

VOORSTELLEN (Indiening) :

Bladzijde 56.

De heer de Seny :

a) Voorstel tot herziening van artikel 36 van de Grondwet;

b) Voorstel tot herziening van artikel 88 van de Grondwet.

De heer Antoine. — Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapens en op de handel in munitie, met het oog op de regeling van de erkenning en de veiligheid van de schietbanen voor vuurwapens en het toestaan van de verkoop van vuurwapens tijdens wapenbeurzen.

De heer Seeuws. — Voorstel van wet tot opheffing van onroerende voorheffing voor de niet-confessionele gemeenschap.

De heer Duquesne :

a) Voorstel van wet tot wijziging van artikel 16, § 1, eerste lid, van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis;

b) Voorstel van wet houdende invoeging van een artikel 22bis in de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering.

INTERPELLATIE (Verzoek) :

Bladzijde 56.

De heer Verreycken tot de Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen over « de miljardenschenking aan Sabena ».

PRESIDENCE DE M. SWAELEN, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

Mme Panneels-Van Baelen et M. Mouton, secrétaires, prennent place au bureau.
Mevrouw Panneels-Van Baelen en de heer Mouton, secretarissen, nemen plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 40 m.
De vergadering wordt geopend om 14 h 40 m.

CONGES — VERLOF

MM. Egelmeers, empêché; Eicher, Flagothier et Lenfant, pour raison de santé, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Egelmeers, beler; Eicher, Flagothier en Lenfant, om gezondheidsredenen.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

MEDEDELINGEN — COMMUNICATIONS

Arbitragehof — Cour d'arbitrage

De Voorzitter. — Met toepassing van artikel 76 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, geeft de griffier van het Arbitragehof kennis aan de Voorzitter van de Senaat van het beroep tot gedeeltelijke vernietiging van het decreet van de Franse Gemeenschapsraad van 24 december 1990 houdende aanpassing van de begroting van de Franse Gemeenschap voor de jaren 1990 en 1991 (rolnummer 326).

En application de l'article 76 de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d'arbitrage, le greffier de la Cour d'arbitrage notifie au Président du Sénat, le recours en annulation partielle du décret de la Communauté française du 24 décembre 1990 contenant l'ajustement du budget de la Communauté française des années budgétaires 1990 et 1991 (numéro du rôle 326).

— Voor kennisgeving aangenomen.

Pris pour notification.

Rekenhof — Cour des comptes

De Voorzitter. — Bij dienstbrief van 2 oktober 1991 deelt het Rekenhof aan de Senaat mede dat het op grond van de artikelen 15 en 22 van de samengeordende wetten op de rijkscomptabiliteit, is overgegaan tot het onderzoek van de administratieve begroting van het ministerie van Landsverdediging zoals gewijzigd ten gevolge van herverdelingen van basisallocaties (eerste reeks) voor het jaar 1991 en dat het geen opmerkingen heeft over de overeenkomst van dat document met de inhoud en de doelstellingen van de aangepaste Algemene Uitgavenbegroting.

Par dépêche du 2 octobre 1991, la Cour des comptes communique au Sénat qu'elle a examiné, sur la base des articles 15 et 22 des lois coordonnées sur la comptabilité de l'Etat, le budget administratif de la Défense nationale pour l'année 1991, modifié par une première série de redistributions d'allocations de base, et qu'elle

n'a pas d'observations à formuler à propos de la conformité de ce document au contenu et aux objectifs du budget général des Dépenses ajusté.

— Verwezen naar de bevoegde commissie.

Renvoi à la commission compétente.

De Voorzitter. — Van deze mededeling wordt aan de eerste voorzitter van het Rekenhof akte gegeven.

Il est donné acte de cette communication au premier président de la Cour des comptes.

VOORSTELLEN — PROPOSITIONS

Inoverwegingneming — Prise en considération

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking over de inoverwegingneming van de volgende voorstellen van verklaring:

Tot herziening van de Grondwet (van de heer Verreycken);

L'ordre du jour appelle la discussion sur la prise en considération des propositions de déclaration suivantes:

De révision de la Constitution (de M. Verreycken);

Vraagt iemand het woord?

Quelqu'un demande-t-il la parole?

Het voorstel is dus in overweging genomen; het wordt verwezen naar de commissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming der Instellingen.

La proposition est donc prise en considération; elle est renvoyée à la commission de la Révision de la Constitution et des Réformes des Institutions.

Tot herziening van de Grondwet (van mevrouw Aelvoet c.s.).

De révision de la Constitution (de Mme Aelvoet et consorts).

Vraagt iemand het woord?

Quelqu'un demande-t-il la parole?

Het voorstel is dus in overweging genomen; het wordt verwezen naar de commissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming der Instellingen.

La proposition est donc prise en considération; elle est renvoyée à la commission de la Révision de la Constitution et des Réformes des Institutions.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

ORDRE DES TRAVAUX

De Voorzitter. — Dames en heren, u hebt op uw banken een voorstel van agenda gevonden dat is opgesteld na een besluit van de commissie voor de Parlementaire Werkzaamheden die giste-

renmiddag heeft vergaderd. De commissie was van mening dat de werkzaamheden moeten worden georganiseerd rekening houdend met het minimumprogramma dat door de regering werd voorgesteld. Er kunnen geen andere ontwerpen en voorstellen aan bod komen, ook al werd erover verslag uitgebracht. Ook mondelinge vragen of interpellaties kunnen niet worden behandeld.

Pour ce qui est du rapport de la commission d'enquête sur l'existence en Belgique d'un réseau de renseignements clandestins international, la commission du Travail parlementaire a été amenée à constater que le temps fait manifestement défaut pour y consacrer un débat.

Ten aanzien van het verslag van de onderzoekscommissie over het bestaan in België van een clandestien internationaal inlichtingennet is de commissie voor de Parlementaire Werkzaamheden tot de bevinding gekomen dat er klaarblijkelijk geen tijd is om daar nu een debat aan te wijden.

Le Sénat sera certainement d'accord pour rendre unanimement hommage à la commission et particulièrement à son président et à ses deux rapporteurs pour la manière dont ils se sont acquittés de la mission qu'il leur avait confiée.

De Senaat zal zeker akkoord gaan om eenparig hulde te brengen aan de commissie en in het bijzonder aan haar voorzitter en aan de beide rapporteurs voor de wijze waarop zij zich gekwetend hebben van de opdracht die de Senaat hun heeft toevertrouwd.

Je propose donc que le Sénat donne acte à la commission du dépôt de son rapport. Bien entendu il appartiendra aux membres qui feront partie du futur Sénat de prendre toutes les initiatives qu'ils jugeraient appropriées après lecture du rapport.

Ik stel dus voor dat de Senaat aan de commissie akte geeft van de indiening van haar verslag. Uiteraard zal het aan de leden van de nieuwe Senaat toekomen alle initiatieven te nemen die zij na lezing van het verslag gepast zullen vinden.

Le Sénat est-il d'accord sur cette proposition d'ordre du jour ?

Is de Senaat het eens met deze regeling van de werkzaamheden ?

A Mme Dardenne, qui demande la parole concernant, je présume, cette proposition d'ordre des travaux, je rappelle que le Règlement est d'application et qu'elle peut user, si elle le souhaite, d'un temps de parole limité à trois minutes.

La parole est à Mme Dardenne.

Mme Dardenne. — Monsieur le Président, au nom du groupe Ecolo-Agalev, je voudrais dire que nous ne sommes pas d'accord avec cette proposition d'ordre du jour. Nous souhaitons que les possibilités d'interpellation soient maintenues, notamment en ce qui concerne la livraison des armes mais, également, en ce qui concerne le Zaïre.

On s'en tient, avez-vous dit, monsieur le Président, au programme limité du gouvernement. Je voudrais rappeler que le Premier ministre a, dans sa déclaration, invoqué la crise au Zaïre pour justifier que le gouvernement garde des pleins pouvoirs. Il me paraîtrait donc tout à fait logique que cette problématique puisse être abordée au Parlement. Par ailleurs, nous aurions également souhaité que notre assemblée soit saisie du rapport de la commission Gladio.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Gijs.

De heer Gijs. — Mijnheer de Voorzitter, de meerderheid van de commissie voor de Parlementaire Werkzaamheden was het erover eens onze werkzaamheden te beperken tot het afhandelen van de vijf punten van het beperkt programma dat de regering heeft voorgesteld. Deze beperking vraagt ook van sommige leden van de meerderheid een toegeving. Ik denk hierbij aan het voorstel van wet in verband met de auteursrechten en aan het Gladio-rapport.

Dit laatste zal overigens tijdens de volgende legislatuur uitgebreid aan bod komen, want ik meen te weten dat de PS-fractie na de verkiezingen de bespreking van het rapport zal vragen. Het houden van interpellaties lijkt ons op het ogenblik niet alleen ongewenst, rekening houdend met de agenda en de enkele werkdagen die wij nog maar hebben, maar het is ook niet nodig, aangezien over dezelfde onderwerpen in de Kamer wordt

geïnterpelleerd. Ik vermoed dat wij voldoende vertrouwen kunnen hebben in onze collega's van de Kamer om aan te nemen dat wij over het antwoord van de regering op eventuele vragen zullen worden ingelicht. Ik stel dus voor het voorstel van de Voorzitter en dus het voorstel van de commissie voor de Parlementaire Werkzaamheden aan te nemen.

M. le Président. — Mesdames et messieurs, j'attire votre attention sur l'article 21bis du Règlement : « Het voorstel van de commissie wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Senaat. In geval van betwisting spreekt deze zich uit na een spreker voor en een spreker tegen te hebben gehoord die hoogstens drie minuten spreektijd zullen hebben. »

Ik breng dus het voorstel van de commissie voor de Parlementaire Werkzaamheden in stemming.

Je mets donc aux voix la proposition de la commission du Travail parlementaire.

— Dit voorstel, bij zitten en opstaan in stemming gebracht, wordt aangenomen.

Cette proposition, mise aux voix par assis et levé, est adoptée.

ONTWERP VAN WET TOT VASTSTELLING VAN DE LEGERSTERKTE VOOR HET JAAR 1992

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

PROJET DE LOI FIXANT POUR L'ANNEE 1992 LE CONTINGENT DE L'ARMÉE

Discussion générale et vote des articles

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet tot vaststelling van de legersterkte voor het jaar 1992.

Nous abordons l'examen du projet de loi fixant pour l'année 1992 le contingent de l'armée.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer De Bremaeker, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, het wetsontwerp tot vaststelling van de legersterkte voor het jaar 1992 werd besproken op de vergadering van de commissie voor de Defensie die doorging op donderdag 10 oktober 1991.

De wet die jaarlijks de legersterkte vastlegt, is een formele wet zonder budgettaire gevolgen.

In uitvoering van artikel 119 van de Grondwet moet het maximum aantal militairen, dat zich op gelijk welk ogenblik onder de wapens mag bevinden, jaarlijks worden goedgekeurd.

In zijn uiteenzetting verklaarde de minister van Landsverdediging dat het contingent 1992 een aantal wederoproepingsdagen met troepen insluit. Voor 1991 heeft hij de beslissing genomen dit soort prestaties af te schaffen op grond van enerzijds de positieve evolutie in de Oost-Westbetrekkingen en anderzijds de budgettaire weerslag die inherent is aan dit type van wederoproeping.

Ten einde het beleid van zijn opvolger niet te beïnvloeden heeft de minister echter besloten de wederoproeping met troepen te handhaven. Indien zijn opvolger bijgevolg meent dat wederoproeping met troepen noodzakelijk zijn, staat het hem vrij dit te doen.

Het legercontingent zal zijn maximale getalsterkte bereiken in de loop van de maand april 1992. Op dat ogenblik zullen dan terzelfder tijd 89 656 militairen onder de wapens zijn. Dit contingent omvat de weddetrekkende militairen met inbegrip van de militairen in dienst van de rijkswacht, de dienstplichtigen en de wederopgeroepen. Het is kleiner dan het contingent van 1991 dat 93 866 militairen omvatte, ondanks het feit dat in een groter aantal wederopgeroepen wordt voorzien. Dit is te wijten aan:

— De voortzetting van de uitvoering van het herstructureringsplan;

— De afwezigheid van de rekrutering van vrijwilligers gedurende het jaar 1991;

— Het matige succes van de rekruteringscampagne voor onderofficieren;

— Het blijvend tekort aan officieren en onderofficieren, dat nog wordt versterkt door de talrijke militairen die overschakelen naar het burgerleven.

In de algemene bespreking vroegen verscheidene commissieleden het woord. Enkelen hadden het over de ongelijkheden die zouden bestaan inzake de vrijstellingen omwille van gezondheidsredenen in het noordelijk en het zuidelijk gedeelte van België. Er zou een groter percentage Franstalige dienstplichtigen worden afgekeurd na hun verschijning in het Centrum voor rekrutering en selectie dan Nederlandstalige dienstplichtigen.

De minister meent dat duidelijkheid moet worden nagestreefd en beklemtoont dat hij de wet correct toepast: een nationale wet die voor iedereen geldt en die iedereen op gelijke basis moet behandelen. Wel geeft hij toe dat er een discriminatie bestaat wat de vrijstellingen betreft. Het enige antwoord dat momenteel kan worden gegeven, is dat er in het Nederlandstalige landsgedeelte door de gemeentediensten en de representatieve verenigingen voor dienstplichtigen klaarblijkelijk een betere voorlichting wordt verschaft. Nog vóór de oproeping in het CRS richt het merendeel van de jonge Vlamingen, die oordelen dat ze vrijgesteld kunnen worden, zich tot de bevoegde instanties. Wanneer ze dan hun vrijstelling verkrijgen, worden ze niet meer opgeroepen voor het CRS.

Wanneer dan de optelling wordt gemaakt van de verschillende gevallen, wordt vastgesteld dat er een evenwicht is. Alleszins zal de minister zijn collega van Binnenlandse Zaken een brief schrijven. Met de inlichtingen van dat departement zal men een duidelijk overzicht krijgen van de toestand op het vlak van de vrijstellingsoorzaken.

Enkele commissieleden stelden vragen in verband met de legerverhuis van Duitsland naar België en wezen op het gevaar van onevenwichten inzake vestiging van legereenheden in het zuidelijk landsgedeelte ten opzichte van het noordelijk landsgedeelte, vooral wat betreft de provincie Limburg.

De minister antwoordt dat inzake de operatie-Reforbel de keuze van de locaties voor de infrastructuur gebeurde door de landmacht, volgens militaire criteria en met het doel de kosten tot een minimum te beperken. Hij vestigt er de aandacht op dat de beslissingen door de militairen getroffen werden, dat alle logistieke eenheden in Vlaanderen gesitueerd zijn en dat de grote commando's zich in Vlaanderen, Brussel en Duitsland bevinden.

Er werden in de commissie nog een aantal andere thema's aangesneden, zoals het verenigingsrecht voor militairen dat in België niet zo ontwikkeld zou zijn als in landen van het Oostblok, de mogelijkheid die voor dienstplichtigen bestond om bij de rijkswacht hun militaire dienst te doen en de toewijzing van de studiecontracten voor de toekomstige behuizing van het leger in België.

Het overleg betreffende het vakbondsstatuut is volgens de minister bijna voltooid. Er moeten alleen nog een aantal problemen met de administratie worden besproken. De aanwijzing van de studiebureaus gebeurt conform de wettelijke voorschriften. Ingevolge de overgang van de rijkswacht van het departement van Landsverdediging naar dat van Binnenlandse Zaken en de demilitarisering van de rijkswacht is het de dienstplichtigen niet langer mogelijk hun militaire dienst te vervullen bij de rijkswacht. Wel blijft de reserve bestaan en is er een protocolakkoord tussen de departementen van Landsverdediging en Binnenlandse Zaken in de maak voor de overgangperiode.

In het kader van de operatie-Reforbel worden door sommige commissieleden ook de huisvestingsmogelijkheden voor terugkerende militairen aangegeven, onder meer de woningen van de CDSCA. De minister antwoordt dat er een akkoord werd gesloten tussen de directie van de CDSCA en de vertegenwoordigers van de nationale vereniging van de gepensioneerden en de burgers. Momenteel wordt er gewacht op de resultaten van een studie over de logementsbehoeften van de terugkerende strijdkrachten. Ter-

zelfder tijd probeert men het beschikbare huisvestingsaanbod te bepalen in de verschillende garnizoenen waar militairen zullen toekomen.

Enkele onduidelijkheden die rezen bij de vergelijking van de cijfers in het ontwerp en cijfers die geciteerd werden in antwoord op schriftelijke parlementaire vragen, zullen door de minister worden onderzocht. Het resultaat zal aan de betrokken commissieleden schriftelijk worden meegedeeld.

Tot slot wordt het ontwerp van wet tot vaststelling van de legersterkte voor het jaar 1992 met 14 stemmen bij 2 onthoudingen goedgekeurd. Het ontwerp bevat, naast de begindatum van 1 januari 1992, twee artikelen.

Artikel 1. De legersterkte voor het jaar 1992 wordt vastgesteld op ten hoogste 89 656 militairen.

Artikel 2. Tot de in 1992 op te roepen dienstplichtigen behoren: de dienstplichtigen van de klasse 1992 en de dienstplichtigen die behoren tot het contingent van een vroegere klasse dan 1992 en die, hoewel zij verder deel uitmaken van het contingent van hun klasse, nog niet werden opgeroepen om hun werkelijke diensttermijn te vervullen.

Vertrouwen werd geschonken aan de rapporteur. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Janzegers.

De heer Janzegers. — Mijnheer de Voorzitter, het is wellicht de laatste keer dat wij tijdens deze regeringsperiode nog een ontwerp aangaande het leger behandelen. Het gaat hier weliswaar om een formele wet, maar dat neemt niet weg dat er toch banden zijn tussen de realiteit binnen en buiten de kazerne. Het ontwerp legt het legercontingent vast, dit wil zeggen het aantal beroepsmilitairen en dienstplichtigen die er volgend jaar onder de wapens zullen zijn. Het ontwerp zou echter ook te maken moeten hebben met de veranderde internationale toestand. Hierbij rijzen bepaalde vragen.

Een eerste vraag die wij in de marge van het ontwerp kunnen stellen, is hoe wij reageren op die nieuwe Europese toestanden. Het Warschaupact bestaat niet meer. Ook over de noodzaak van het voortbestaan van de NAVO kunnen wij vragen stellen. Vorig jaar werd hier een uitbreiding van het domein van de NAVO in Evere goedgekeurd. Voortgaande op de doelstellingen van de NAVO, vroegen wij ons af of dat wel nodig was.

Ik vrees nu dat wij in de richting gaan van een soort NAVO van de tweede generatie. Ik heb mij in het verleden altijd vrij kritisch en genuanceerd opgesteld tegenover de NAVO al was het maar omdat zij misschien het uitbreken van een oorlog tussen Griekenland en Turkije zou kunnen voorkomen.

Wij moeten nader bekijken wat vandaag de zin van landsverdediging eigenlijk is. Landsverdediging was in het verleden altijd gericht tegen een bepaalde concrete vijand. Soms waren dat de Hollanders, later de Duitsers en de Russen. Er zijn nu nieuwe vijandbeelden ontstaan.

Wat wordt dan het concept van landsverdediging? Zullen wij het huidige systeem, namelijk een dienstplichtigenleger omkaderd door beroepsmilitairen, behouden of gaan wij, zoals dat in bepaalde landen reeds is beslist, in de richting van de afschaffing van de dienstplicht? Hoe zal in dat geval het beroepsleger worden opgebouwd?

Er is soms sprake van een begripsverruiming in die zin dat landsverdediging niet louter wordt beperkt tot een militaire verdediging maar dat er ook andere zaken aan bod komen. Ik verwijs hierbij naar andere landen, zoals Duitsland waar bij landsverdediging het milieu aan bod is gekomen. Ik denk ook aan België met zijn humanitaire operaties of het soms positioneel laten optreden van onze strijdkrachten bij VN-operaties waarbij de functionele discipline van het ploegwerk goed tot zijn recht komt. Onze militairen verdienen alle lof voor deze soort van operaties die zij in dat kader in Afrika hebben verricht.

Mijnheer de minister, meer concreet in verband met de dienstplichtigen wil ik het volgende zeggen. Ik was blij toen er indertijd in het regeerakkoord sprake was van het uitbouwen van een volwaardig statuut voor de dienstplichtigen. Een volwaardig statuut omvat vijf delen, een financieel, een administratief, een juridisch, een sociaal en een syndicaal gedeelte.

Uiteindelijk bleven de dienstplichtigen op hun honger zitten voor heel wat zaken waaronder het belangrijkste punt het verenigingsrecht is. Ik heb het verenigingsrecht nooit beschouwd als een doel op zich, maar wel als een kanaal waarlangs de betrokkenen hun eisen, hun verwachtingen en hun verzuchtingen kunnen doorspelen naar de overheid.

Het verenigingsrecht is anderzijds een fundamenteel democratisch recht. In die zin is het verenigingsrecht een democratische controle op het leger, dat de gewapende macht is. Zowel de dienstplichtige als de beroepsmilitair moet ten volle de democratische rechten kunnen genieten. Ik kan voorbeelden geven waarbij het verenigingsrecht een element is van integratie van de dienstplichtigen en de beroepsmilitairen in de samenleving. In vrijwel alle Oosteuropese landen wordt sinds de democratisering het verenigingsrecht toegekend, niet alleen aan beroepsmilitairen, maar ook aan dienstplichtigen. Dat is reeds gebeurd in Tsjechoslowakije en in Polen. Er wordt aan gewerkt in Hongarije, in Roemenië, in Bulgarije en in Slovenië.

Het mooiste voorbeeld van het belang voor de democratie van een dergelijk verenigingsrecht geeft de soldatenvereniging Schild in de Sovjetunie. Eén van de oorzaken van het mislukken van de putchisten aldaar in augustus jongstleden is het feit dat er sinds twee jaar een zeer actieve vakbond bestaat waarvan militairen van alle rangen deel uitmaken.

Trouwens, de eerste man die men heeft aangehouden was de voorzitter van die vakbond, kolonel Vitali Vraschew die ook parlamentslid is. De kolonel is een zeer kordaat optredend man. Vandaar dat hij de KGB-onderofficieren die hem kwamen aanhouden, heeft kunnen intimideren zodat zij hem 's avonds hebben vrijgelaten, waarna hij van in het Russische parlement alle afdelingen van Schild heeft opgeroepen om de wettelijkheid te respecteren en geen bevelen van de putchisten op te volgen. Dat is een praktisch voorbeeld van de waarde van het verenigingsrecht. Het volstaat namelijk niet alleen de maatschappij te democratiseren. Zij mag ook niet voorbij gaan aan het leger.

Dezelfde stellingen worden nu ook in Joegoslavië verdedigd, waar diverse milieus ervan overtuigd zijn dat de huidige burgeroorlog waarschijnlijk voorkomen kon worden indien het verenigingsrecht van de militairen had bestaan en indien deze vereniging ingebed was in een Europese organisatie als de Europese Vereniging van militaire verenigingen, EUROMIL.

Voor de belangen van de beroepsmilitairen heb ik bij de minister reeds herhaaldelijk gepleit. In 1978 heeft de wetgevende macht de wet op het syndicaal statuut goedgekeurd, maar tot op heden zijn de uitvoeringsbesluiten nog niet uitgevaardigd. Wel heeft men een heel pak wetten, onder meer in verband met het statuut van het personeel, erdoor gejaagd via de oubollige procedure van de CAMP, de Commissie voor advies van het militaire personeel.

Zoiets komt bij de betrokkenen zeer hard aan, want zij eisen al zolang dat dergelijke zaken worden geregeld via onderhandelingen en niet via een achterhaalde consultatieve procedure. Uw klassiek antwoord dat daaraan wordt gewerkt en dat alles gereed is behalve enkele administratieve problemen, volstaat voor mij niet. Minstens wil ik weten welke die administratieve problemen zijn en binnen welke termijn zij zullen worden opgelost.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Ottenbourg.

De heer Ottenbourg. — Mijnheer de Voorzitter, bij deze discussie over het ontwerp van wet tot vaststelling van de legersterkte voor het jaar 1992, past het ook om na te gaan welke besluiten moeten worden getrokken uit de recente gebeurtenissen. De grondige wijziging van het veiligheidsbeleid op ons continent en de Golfcrisis zijn op militair vlak immers bijzonder leerzaam geweest.

Ik wil hierop nu niet ingaan, maar enkel de aandacht van de minister vestigen op het feit dat de discussies over het behoud van de dienstplicht zowat overal worden gevoerd, behalve in het Parlement. Nochtans is dit dringend nodig, want ook de legersterkte en het bijhorend budget van Landsverdediging zijn hiervan gedeeltelijk afhankelijk.

In Nederland en Frankrijk hebben deze discussies trouwens reeds plaatsgevonden en met verrassende resultaten. Vandaag is het allicht niet het meest geschikte ogenblik om aan de minister te

vragen hierover een studie te laten maken, wat vermoedelijk reeds gebeurd is, en hieraan een grondig debat te wijden in het Parlement. Na de verkiezingen zullen die zaken echter zonder uitstel ter hand moeten worden genomen.

Uit het onderzoek zullen verscheidene merkwaardige vaststellingen naar voren komen. Eén daarvan is dat van de in het CRS onderzochte dienstplichtigen 10 pct. van de Nederlandstaligen ongeschikt wordt verklaard, terwijl dit voor de Frans- en Duitstaligen op 20,43 pct. ligt. Dus meer dan het dubbel. Op mijn schriftelijke vraag hierover heeft de minister geantwoord dat vele ongeschiktheidsbeslissingen worden genomen door de herkeuringsraden, die volgens artikel 30 en volgende van de gecoördineerde dienstplichtwetten onder de bevoegdheid van de minister van Binnenlandse Zaken ressorteren. Daarom heb ik mijn vraag ook aan deze minister gesteld, maar op dit ogenblik beschik ik nog niet over een antwoord.

Wij kunnen ons niet tevreden tonen met het antwoord op onze schriftelijke vraag. Het antwoord luidde dat het niet tot de bevoegdheid van de medische dienst, noch tot die van de krijgsmacht behoort om eenzijdig de redenen van de onevenredigheden te bepalen, om er conclusies uit af te leiden of om dienaangaande voorstellen te formuleren. Mijnheer de minister, daarom hebben wij u in de commissievergadering gevraagd, deze disproportie persoonlijk te laten onderzoeken. Trouwens, indien de cijfers correct zijn, maken wij ons zorgen over de gezondheidstoestand van de Franstalige bevolking in ons land. Het is niet denkbeeldig dat ons land in de toekomst dan enkel door Vlamingen zal worden bewaakt, wat niet de wens kan zijn van een nationaal minister.

U weet dat beide aangehaalde punten bij ons zeer gevoelig liggen en daarom verzoeken wij u hiervan dringend werk te maken. Wij begrijpen dat dit onmogelijk is in een tijdsspanne van 24 uur, wij rekenen nochtans op een vlugge verduidelijking van de toestand. Daarom zal de CVP-fractie het ontwerp van wet tot vaststelling van de legersterkte voor het jaar 1992 goedkeuren.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Verreycken.

De heer Verreycken. — Mijnheer de Voorzitter, bij mijn zeer korte uiteenzetting zal ik drie referentiepunten hanteren.

Het eerste referentiepunt betreft het antwoord op een parlementaire vraag dat ik in 1989 kreeg, dus veel langer dan 24 uur geleden. De minister heeft dus ruimschoots de tijd gehad om een aantal zaken recht te zetten.

Het tweede punt betreft een parlementaire vraag die ik dit voorjaar heb gesteld, waarop ik een antwoord kreeg en die gevolgd werd door een interpellatie.

Het derde punt betreft uiteraard het degelijke verslag, waarbij ik nochtans betreurt dat geen indeling van het contingent per taalgroep werd opgenomen. Aangezien de minister over deze cijfers beschikt, zouden zij in het verslag moeten worden opgenomen, tenzij men vreest dat deze cijfers vanwege sommigen reacties kunnen oproepen. Wat zouden die cijfers zoal kunnen aantonen? Zij kunnen bevestigen dat 85 pct. van de Vlamingen die zich aanbieden goed voor de dienst worden bevonden. Bij de Walen bedraagt dit slechts 75 pct. Dit is een belangrijk verschil dat, zoals reeds aangehaald, te wijten kan zijn aan de slechte gezondheidstoestand van de Waalse jeugd. Tegelijkertijd zou dit het veel hogere aandeel van Wallonië in de sociale zekerheid kunnen verklaren.

Zelf veronderstel ik eerder dat er bij de keuring in de twee landsgedeelten verschillende normen worden gehanteerd. Men kan dit overigens ook vaststellen wanneer men het totale contingent bekijkt, dat samengesteld is uit 60 pct. Vlamingen, 39 pct. Walen en 1 pct. Duitstaligen. Uit het aantal vrijstellingen blijkt echter dat enkel de Duitstaligen de juiste wegen volgen want ook hier nemen zij 1 pct. van het totaal aantal vrijstellingen voor hun rekening; de Vlamingen 45 pct. en de Walen 54 pct. Hierdoor worden de cijfers volledig vertekend en ontstaan er abnormale situaties.

Volgens het verslag zegt de minister dat de wet voor iedereen gelijk is. Die gelijkheid noem ik echter een onwaarheid. Wanneer ik vaststel dat er bij de moreel verhinderden dubbel zoveel Walen als Vlamingen zijn en dat er bij de diverse redenen — wat dit ook moge betekenen — driemaal zoveel Walen als Vlamingen

voorkomen, moet ik hieruit afleiden dat het leger een wingewest is voor Wallonië en een profitaatsgebied ten nadele van Vlaanderen.

Ik pleit ervoor dat er een eerste stap wordt gedaan om in de toekomst een splitsing te verwezenlijken. Ik stel voor alle militaire hospitalen te reserveren voor de zieke Waalse jeugd en alle trainingscentra voor de gezonde Vlaamse jeugd. Dit kan dan tevens de snieren beantwoorden over de fysieke toestand van de Vlaamse dienstplichtigen en van de Vlaamse jeugd in het algemeen.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Beul.

De heer De Beul. — Mijnheer de Voorzitter, het is niet omdat ik een week geleden van de meerderheid naar de oppositie verhuisde dat ik hier het woord wil voeren over de eerder formele wet betreffende de vaststelling van de legersterkte voor 1992, maar wel omdat ik gedreven ben door een diepe bekommernis. Ik zou namelijk niet willen dat communautaire twistpunten het leger in de toekomst zouden verdelen, ook niet met betrekking tot de dienstplichtigen.

Ik blijf respect behouden voor de minister die ik nog altijd als een soort gentleman in de politiek beschouw. Ik zeg ook niet dat een aantal scheeftrekkingen of misbruiken zijn persoonlijke schuld zijn of te wijten zijn aan invloeden van zijn kabinet. Ik beweer dat dus allemaal niet, integendeel. Ik wens de minister echter wel te waarschuwen voor fenomenen die zich binnen het leger zouden voordoen en die voor de Vlamingen niet zo aangenaam zijn, om het zacht uit te drukken.

Zoals verschillende sprekers al hebben aangestipt, stellen wij bij de miliciens een verhouding vast van één derde Franstaligen tegenover twee derden Nederlandstaligen. Dat is in elk geval een discrepantie. Als het om een plicht gaat is de verhouding blijkbaar één derde Franstaligen tegen twee derden Nederlandstaligen. In alle andere overheidsinstellingen daarentegen waar het eerder om een recht gaat, is de verhouding 50/50 of in het slechtste geval 40/60. Dat is voor ons een probleem. Dat het recruterings- en selectiecentrum grosso modo 10 pct. Vlamingen afkeurt en 20 pct. Franstaligen, is volgens ons niet normaal.

Mijnheer de minister, u probeert daarvoor een verklaring te vinden. Dat respecteert ik. Zo zegt u dat in Vlaanderen de miliciens vóór zij naar het recruterings- en selectiecentrum gaan, beter geïnformeerd worden door verenigingen voor dienstplichtigen of door het gemeentebestuur, zodat zij vooraf vrijstellingen kunnen invoeren.

Dat is een goedklinkend argument dat mij echter niet geruststelt. Ik zeg u dadelijk waarom. Het zou toch nogal merkwaardig zijn dat de Franstaligen onwetender zouden zijn dan de Vlamingen wanneer het om de dienstplicht gaat, hoewel zij, in het bijzonder de Walen, volgens wetenschappelijke studies bijzonder goed ingelicht zouden zijn over alles wat te maken heeft met het RIZIV, denk maar aan de toekenning van invaliditeitsvergoedingen, aan de hoge uitgaven inzake klinische biologie of aan het voorschrijfgedrag van geneesheren in het Franstalig landsgedeelte.

Ik geloof niet dat onze Waalse landgenoten op het gebied van de dienstplicht dommer zouden zijn dan de Vlamingen. Als het maar om een klein verschil in de percentages zou gaan, dan zou ik het niet de moeite vinden om het aan te halen. Nu is het echter al te duidelijk dat er na het verschijnen in het rekruterings- en selectiecentrum, dus bij opname in het militair hospitaal van Neder-over-Heembeek, een groter percentage Franstaligen dan Vlamingen worden afgekeurd.

Ik vraag mij af of in het militair hospitaal de geneesheren met een label «F» inderdaad niet een ander «toekenningsgedrag» vertonen. Staan zij niet veel soepeler tegenover een aanvraag van een Franstalige gesteund door attesten van Franstalige geneesheren, dan tegenover een aanvraag van Vlaamse zijde? Dit is een probleem en ik geef de minister de raad om, net zoals collega's van de CVP en ook van andere fracties hebben gedaan, dit fenomeen goed te laten onderzoeken. Dit is voor ons immers een probleem dat bij een volgende regeringsonderhandeling ook ter sprake zal komen.

Bij de vaststelling van de legersterkte wil ik het er ook nog even over hebben dat een aantal Vlaamse officieren, onderofficieren en gewone militairen bijzonder ongerust zijn over de verhuizing van

ons leger dat nagenoeg volledig uit Duitsland naar België terugkomt. Het gaat hierbij niet alleen over een aantal sociale problemen, die zeer ernstig zijn en een grote uitdaging vormen, maar ook over het uiteindelijk resultaat en de taalverhouding in het leger nadat deze operatie zal zijn voltooid.

Wanneer wij naar deze Vlaamse officieren luisteren, stellen wij vast dat er op papier een evenwicht lijkt te bestaan. Wanneer wij de plannen goed ontleden, komen wij eigenlijk tot een andere conclusie. Het verwijzen van Vlaamse eenheden naar de reserve zal meebrengen dat er uiteindelijk een overwicht van Franstalige officieren zal ontstaan. Bovendien zal de vermindering van het aantal jobs door stille afvloeiing aan Vlaamse zijde veel groter zijn dan aan Franstalige zijde.

Mijnheer de minister, ik verwijt u dit niet, maar deze onrust leeft en u bent tenslotte verantwoordelijk voor wat er met het leger gebeurt. U bent de man die het plan-Charlier tot hervorming van het leger heeft gelanceerd en u bent ook verantwoordelijk voor de verhuizing vanuit Duitsland terug naar de *Heimat*. Ik vraag u alleen deze zaken eens grondig te onderzoeken, want ik herhaal dat zij bij een volgende regeringsvorming aan bod zullen komen. Ook als wij daar niet bij worden betrokken, zullen andere Vlamingen vragen stellen. Tegen die tijd moeten er ernstige cijfers en eventuele oplossingen kunnen worden geleverd om de scheefgroeiing recht te trekken, anders staat u voor een ernstig probleem. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Coëme, ministre.

M. Coëme, ministre de la Défense nationale. — Monsieur le Président, M. Ottenbourg m'a demandé, en commission, de lui apporter une précision au sujet du nombre de miliciens et je la lui donne bien volontiers après le délai de réflexion que j'avais sollicité.

Le chiffre de 40 481 miliciens de la levée 1990, qui figure dans l'exposé des motifs, est tout à fait correct. Les chiffres qui ont été communiqués dans la réponse à la question parlementaire numéro 109 de M. Ottenbourg ont été repris de la réponse qui fut apportée, en mars 1991, à la question parlementaire quasi identique de M. le député Caudron. Par souci d'exactitude, les données reprises dans cette réponse ne concernaient que des cas définitivement réglés. C'est ce qui explique le chiffre plus élevé figurant dans l'exposé des motifs et dans lequel sont inclus tous les dossiers pour lesquels une décision est intervenue après le 1er janvier de cette année.

M. Ottenbourg a souligné que l'on parlait beaucoup actuellement d'armée de métier et de suppression du service militaire. C'est exact et l'occasion ne manquera jamais aux membres de cette assemblée ou de la Chambre des représentants d'aborder le sujet lors de la discussion de la loi sur le contingent de l'armée ou du budget de la Défense nationale. Si l'on en a peu discuté jusqu'à présent, c'est pour la simple raison que les deux plans de restructuration adoptés par le gouvernement sont basés sur le maintien d'une armée mixte, composée à la fois de militaires de carrière, donc de volontaires, et de miliciens.

Vous devez bien reconnaître — et c'est, je crois, la volonté de tous les groupes de la majorité — que compte tenu de l'évolution du contexte international et sans aller jusqu'à la suppression du service militaire — que je ne défends pas —, nous avons fait un pas essentiel en diminuant de manière réaliste et importante la durée du service militaire. Dans quatorze mois, cette durée sera en effet de huit mois, tant en Allemagne qu'en Belgique, et il ne restera plus alors en Allemagne qu'un millier de miliciens environ.

Il est clair que cette question devra être abordée demain; je constate d'ailleurs qu'elle s'inscrit à l'ordre du jour de beaucoup de programmes de partis politiques. Nous ne l'éviterons pas, mais je considère qu'aujourd'hui, le débat est prématuré dans cette enceinte et je n'ai certes pas la prétention de vous empêcher d'en discuter abondamment lors de la campagne électorale qui s'annonce.

Les débats en commission ont été focalisés sur un éventuel déséquilibre entre le nombre de miliciens néerlandophones et francophones. La période que nous vivons n'est sans doute pas étrangère

à ce type de préoccupation, car si la question m'a déjà été posée dans le passé, elle ne le fut jamais avec autant de vigueur que ces derniers jours.

Het cijfer van één Franstalige soldaat-dienstplichtige tegenover drie Nederlandstalige soldaat-dienstplichtigen werd vermeld. Het ligt niet in mijn bedoeling een oorlog te ontketen over cijfers. U weet zo goed als ik dat men met cijfers als het ware om het even wat kan bewijzen.

Ik wens toch enkele bedenkingen te formuleren in verband met de genoemde cijfers.

Une réponse objective à ce phénomène d'exemption de service militaire pour raisons médicales ne peut être donnée qu'en analysant le problème dans son ensemble. Il est, en effet, tout à fait irréaliste de ne prendre en compte que les seules données des examens médicaux réalisés lors du passage des miliciens au Centre de recrutement et de sélection et de vouloir ignorer tout ce qui se passe avant ce passage et ce qui se passe après, lors du service militaire proprement dit.

Les membres de la commission se sont beaucoup intéressés à la question en participant de manière très active à la discussion relative au statut du milicien. Ainsi avons-nous longuement débattu le type d'instance d'appel à instituer en matière médicale. A cette occasion, j'ai très clairement rappelé qu'il existait, pour les jeunes bien informés, une possibilité d'exemption pour raison médicale, d'abord au niveau des provinces; ensuite, à l'échelon du centre de recrutement.

Enfin, s'il estime, en cours de service militaire, ne pas être en santé physique suffisante, le jeune milicien peut faire appel au médecin de sa garnison et même contacter l'hôpital militaire.

Lorsqu'on ajoute aux exemptions décrétées pour raisons médicales au Centre de recrutement et de sélection celles qui sont décrétées avant que le jeune ne soit appelé à ce centre, on aboutit à la conclusion que ce n'est sans doute pas là qu'il faut chercher la raison d'un quelconque déséquilibre. Les chiffres du passé dont nous disposons sont d'ailleurs suffisamment éloquents en la matière. Tous les examens sont réalisés sur la base de critères médicaux légaux et supervisés par un médecin-chef.

Nous sommes très souvent — et généralement par vous-mêmes — sollicités pour organiser des exemptions. Cependant, je tiens à insister sur le fait qu'il n'y a jamais eu dans mon chef — ou dans celui d'un membre de mon cabinet — d'intervention pour des raisons touchant à des critères médicaux.

Comme je vous l'ai dit en commission, je suis soucieux de faire la clarté sur certains points dans ce débat. Personnellement, à ce stade-ci, je n'accepte pas que l'on considère que cette question renferme un germe de conflit communautaire. D'aucuns considèrent que certaines communautés pourraient faire preuve d'un sens civique plus profond que d'autres. J'invite à manipuler ce type d'arguments avec beaucoup de prudence car ils pourraient se retourner contre leurs auteurs.

Ik heb mij trouwens voorgenomen de minister van Binnenlandse Zaken voor te stellen een interdepartementale werkgroep op te richten en die te belasten met de nodige navorsingen om helderheid te scheppen in de problematiek van de vrijstelling van militaire dienst om medische redenen.

Il ne s'agit donc pas d'une déclaration d'intention mais d'une volonté très précise. En effet, il faut pouvoir coordonner les actions des services du ministère de l'Intérieur dont dépendent les jeunes avant qu'ils ne passent au Centre de recrutement et de sélection.

Je terminerai sur ce point en vous faisant part d'une de mes convictions. Pour la première fois au département de la Défense nationale, il s'est trouvé des personnes pour refuser — c'était le cas au sein de mon cabinet — de continuer à donner des ordres à l'administration pour tout ce qui concerne aussi bien les miliciens que les militaires. A cet égard, je suis certainement le premier depuis longtemps — sans remonter à la préhistoire — à avoir participé à la dépolitisation de ce département.

Monsieur le Président, conformément à la loi, je voudrais vous donner quelques éclaircissements sur les premiers pas du service de recours que l'on a parfois appelé le service « ombudsman ». La loi prévoit que, lors de la séance publique, le ministre de la

Défense nationale fournit un rapport. Eu égard aux circonstances et en raison du fait que ce service est en fonctionnement depuis quelques mois seulement, vous comprendrez que je me borne à vous livrer une synthèse. Le rapport détaillé des six premiers mois de fonctionnement de ce service sera déposé dans les prochains jours devant les Chambres législatives.

La création de ce service de recours s'est révélée extrêmement positive. Outre le fait d'accélérer certaines procédures soit par contact direct avec les autorités compétentes ou le service social, soit par apport d'éléments nouveaux, juridiques ou autres, l'activité de loin la plus importante a consisté à rectifier des situations, des comportements, des procédures contraires ou en marge de la loi ou qui pèchent contre l'équité ou le principe de l'égalité des citoyens devant la loi.

Door een bestendige en waakzame actie heeft de verhaaldienst sommige onweerlegbare misbruiken op lokaal vlak kunnen beletten, onrechtvaardige systemen kunnen ombuigen en bepaalde reglementen en onwettige procedures doen wijzigen. Dat gebeurde tot op het hoogste niveau.

De voornaamste activiteit van de verhaaldienst is ongetwijfeld de definitieve wijzigingen van de procedures en reglementen en bovendien de toepassing ervan in de eenheden te bewerkstelligen. Er werden door toedoen van de dienst al heel wat resultaten bereikt.

Ce service d'ombudsman, installé depuis le 27 mars, a reçu à ce jour 397 demandes dont 154 francophones, 241 néerlandophones et 2 germanophones, soit, en moyenne, trois cas par jour ouvrable.

Le nombre des néerlandophones doit être relativisé dans la mesure où une demande identique a été introduite par 85 miliciens d'une même unité, tous confrontés au même problème de garde.

Sur l'ensemble des dossiers ouverts, 354 sont clôturés à ce jour et, pour 74 p.c. d'entre eux, satisfaction a pu être donnée aux demandeurs.

Tels sont, monsieur le Président, les premiers chiffres. Pour le reste, si vous le permettez, je m'en référerai au rapport complet qui sera déposé prochainement devant les Chambres législatives.

Au vu de ces quelques chiffres, je voudrais simplement souligner ce qui suit: par une attitude volontariste, nous avons refusé que continuent des procédures de politisation qui — ne jetons la pierre à personne — émanaient de tous les horizons au moment où j'ai pris la tête de ce ministère. Le nombre de jeunes qui s'adressent à ce service de recours, démontre à suffisance qu'il était nécessaire pour le bien-être des miliciens effectuant plusieurs mois de service sous les drapeaux. Cette démarche participe certainement aussi d'une forme d'assainissement politique en ce qui concerne les procédures dont ces jeunes doivent bénéficier. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Tyberghien.

Mevrouw Tyberghien-Vandenbussche. — Mijnheer de Voorzitter, ik merk op dat de minister in zijn inleiding een argument gebruikt dat niet opgaat. Onze vragen hebben niets te maken met de verkiezingskoorts.

Mijnheer de minister, u weet dit goed want u bent er steeds getuige van geweest dat wij telkens met veel aandacht luisteren naar uw uitleg en wij, vooral met zin voor precieze informatie, vragen stellen.

Onze conclusie en onze vragen zijn gegroeid uit uw cijfers van 31 juli 1991. Gisteren hebt u geantwoord dat u van de andere stadia waarin vrijstelling mogelijk is, de cijfers niet kende. De mogelijkheid tot vrijstelling bestond toch ook al in 1986 en de daaropvolgende jaren, mijnheer de minister!

U trekt nu een conclusie aan de hand van die cijfers en beweert dat er wellicht een evenwicht zal zijn. Dat is echter een veronderstelling. Die verklaring is niet gebaseerd op cijfers, althans wij hebben die cijfers niet, al hebt u ze ons beloofd.

Mijnheer de minister, wij hebben u op een heel ernstige basis vragen gesteld en wensen dan ook op basis van cijfers antwoord te krijgen.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Ottenbourg.

De heer Ottenbourg. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de minister voor zijn uitleg. De interparlementaire werkgroep, waarover hij nu spreekt, zal ook verduidelijking brengen. Duidelijkheid hebben wij op het ogenblik echter niet. Daarom hebben wij gisteren vragen gesteld en vragen wij de minister vandaag nogmaals een ernstig onderzoek van de cijfers te doen.

Wij baseren ons alleen op de vergelijking tussen 1986 en 1990. Het verschil in afkeuringen tussen Walen en Vlamingen bedroeg in 1986 ongeveer 4 pct. Voor de Vlamingen is het aantal afkeuringen met nog geen 2 pct. toegenomen; voor de Walen is het evenwel met 10 pct. gestegen. Ik meen niet, zoals men gisteren in de commissie antwoordde, dat de voorlichting en de betere informatie in Vlaanderen daarin zo een grote rol spelen, want vroeger werd die informatie ook gegeven.

Wij vragen de minister nu om, op basis van de cijfers die hij nu heeft verstrekt, een grondig onderzoek te doen.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Janzegers.

De heer Janzegers. — Mijnheer de Voorzitter, de voorbije vier jaar heb ik telkens gevraagd hoe het zat met de toepassing van de wet van 1978 houdende het syndicaal statuut bij de krijgsmacht. Telkens heeft men mij geantwoord dat daaraan werd gewerkt en dat het binnen afzienbare tijd realiteit zou zijn.

Gisteren heb ik hetzelfde antwoord gekregen, maar het was iets meer gedetailleerd. De minister antwoordde dat alles bijna in orde was en dat er enkel nog een paar administratieve problemen waren. Gisteren vroeg ik, en vandaag vraag ik dat opnieuw, waaruit die problemen bestaan en wanneer er eindelijk een antwoord zal worden gegeven op de vragen van de bonden met betrekking tot de uitvoeringsbesluiten van de wet van 11 juli 1978.

M. le Président. — La parole est à M. Coëme, ministre.

M. Coëme, ministre de la Défense nationale. — Monsieur le Président, en ce qui concerne la question qui vient d'être posée, je me référerai au rapport.

Ensuite, je rappellerai que les inquiétudes soulevées par nos collègues néerlandophones sont tout à fait légitimes au moment où l'on examine la loi sur le contingent. C'est un droit que peuvent exercer tous les parlementaires. Nous avons d'ailleurs eu un débat très intéressant, à ce sujet, hier, en commission.

J'ajouterai simplement que je ne veux pas interférer dans ce que nous savons du passé pour affirmer qu'il n'y aurait pas de déséquilibre. En vérité, un certain nombre de chiffres permettent d'inter-peller.

Comme je souhaite que la plus grande clarté soit faite, en cette matière, je tenterai — comme je l'ai déjà dit — en collaboration avec le ministre de l'Intérieur, de cumuler les résultats que nous pouvons obtenir de nos deux départements afin de recueillir et les précisions, et les enseignements souhaitables. Cela se fera évidemment lors de la prochaine législature.

Pour l'heure, je demande que l'on ne tire pas prématurément de conclusions communautaires dans un département national qui a été géré de cette manière et d'où a disparu complètement le piston politique.

De heer Janzegers. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb een zeer concrete vraag gesteld en ik krijg weer eens geen antwoord van de minister!

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene beraadslaging verklaar ik ze voor gesloten en bespreken wij de artikelen van het ontwerp van wet.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close, et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

Ann. parl. Sénat de Belgique — Session ordinaire 1991-1992
Parlem. Hand. Belgische Senaat — Gewone zitting 1991-1992

Artikel één luidt:

Artikel 1. De legersterkte voor het jaar 1992 wordt vastgesteld op ten hoogste 89 656 militairen.

Article 1er. Le contingent de l'armée pour l'année 1992 est fixé à 89 656 militaires au maximum.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 2. Tot de in 1992 op te roepen dienstplichtigen behoren:

1° De dienstplichtigen van de klasse 1992;

2° De dienstplichtigen die behoren tot het contingent van een vroegere klasse dan 1992 en die, hoewel zij verder deel uitmaken van het contingent van hun klasse, nog niet werden opgeroepen om hun werkelijke diensttermijn te vervullen.

Art. 2. Les miliciens à appeler en 1992 comprennent:

1° Les miliciens de la classe 1992;

2° Les miliciens qui font partie d'un contingent à lever d'une classe antérieure à celle de 1992 et qui, tout en continuant, à faire partie du contingent à lever de leur classe, n'ont pas encore été appelés pour accomplir leur terme de service actif.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 3. Deze wet treedt in werking op 1 januari 1992.

Art. 3. La présente loi entre en vigueur le 1er janvier 1992.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — We stemmen zo dadelijk over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé tout à l'heure au vote sur l'ensemble du projet de loi.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE GOEDKEURING
VAN HET VERDRAG INZAKE CONVENTIONELE
STRIJDKRACHTEN IN EUROPA, EN VAN DE AANGE-
HECHTE PROTOCOLLEN, OPGEMAAKT TE PARIJS OP
19 NOVEMBER 1990

Beraadslaging en stemming over het enig artikel

PROJET DE LOI PORTANT APPROBATION DU TRAITE
SUR LES FORCES ARMÉES CONVENTIONNELLES EN
EUROPE, ET DES PROTOCOLES ANNEXES, FAITS A
PARIS LE 19 NOVEMBRE 1990

Discussion et vote de l'article unique

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet houdende goedkeuring van het Verdrag inzake conventionele strijdkrachten in Europa, en van de aangehechte protocollen, opgesteld te Parijs op 19 november 1990.

Nous abordons l'examen du projet de loi portant approbation du Traité sur les forces armées conventionnelles en Europe, et des protocoles annexes, faits à Paris le 19 novembre 1990.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur voor een mondeling verslag.

De heer Bockstal, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, ik betreur enigszins dat wij dit verdrag, dat toch heel belangrijk is voor ons land en voor de vrede in Europa, in de huidige omstandigheden en zo vlug moeten behandelen. Gedane zaken nemen echter geen keer.

In de commissie gaf de minister van Buitenlandse Zaken een uiteenzetting met een synthese van het verdrag. Het CFE-verdrag, onderhandeld te Wenen van 6 maart 1989 tot 18 november 1990, en ondertekend te Parijs op 19 november 1990, is wellicht het meest ambitieuze verdrag dat ooit op het gebied van de wapenbeheersing ondertekend werd. Het bevat 23 artikelen, 7 protocollen en 2 annexen.

Het doel van de onderhandelingen was een grondslag te leggen voor een veilig en duurzaam evenwicht van de conventionele strijdkrachten in Europa door de zogenaamde reducties. Meer in het bijzonder wilde men komen tot een pariteit door het wegwerken van de wanverhoudingen tussen de strijdkrachten. Men wilde komen tot het uitschakelen van de mogelijkheid tot een verrassingsaanval of gevechtshandeling op grote schaal door het uitwerken van plafonds op de meest offensieve aanvalswapens en door de beperking op concentraties van strijdkrachten.

Tweëntwintig Staten namen aan de besprekingen deel: 16 NAVO-lidstaten en 6 overblijvende Staten van het inmiddels ontbonden Warschaupact. De Baltische Staten en Oost-Duitsland waren er niet bij. Het verdrag heeft betrekking op het ATTU-gebied, *Atlantic to the Urals*. Dit wil zeggen het NAVO-grondgebied uitgezonderd de USA, Canada en een stuk van Turkije, het westelijk deel van de USSR en het grondgebied van de vijf overige Warschaupact-lidstaten.

De verdragspartijen kwamen tot een akkoord over het *Treaty Limited Equipment*, waardoor vijf categorieën van militair materiaal worden beperkt, te weten tanks, gepantserde gevechtsvoertuigen, artillerie, gevechtsvliegtuigen en aanvalshelikopters.

De verdragspartijen onderschreven tevens een telregel of *counting rule*, waarbij alle TLE die behoren tot een van de vijf genoemde categorieën en die zich binnen het verdragsgebied bevinden, worden geteld. Wanneer dit materiaal de overeengekomen plafonds overschrijdt, moet het worden uitgeschakeld. Op deze algemene regel zijn zeven limitatieve uitzonderingen.

De plafonds zijn onder te verdelen in algemene plafonds, of *equal numerical ceilings*, die toepasselijk zijn op de hele ATTU-zone, en regionale plafonds, of *zonal constraints*, die geldig zijn voor de geografische onderverdelingen in het verdrag bepaald.

De algemene plafonds vastgelegd per groep van Staten zijn: 20 000 gevechtstanks, 20 000 artilleriestukken, 30 000 gepantserde gevechtswagens, 6 800 gevechtsvliegtuigen en 2 000 aanvalshelikopters. Het regionale plafond voor de centrale zone — waartoe ook België behoort — bedraagt: 7 500 gevechtstanks, 5 000 artilleriestukken en 11 250 gepantserde gevechtswagens. Op te merken valt dat er vanwege hun grote mobiliteit geen regionaal plafond bestaat voor de gevechtsvliegtuigen of voor de aanvalshelikopters.

Teneinde te verhinderen dat één enkele verdragspartij — in casu de Sovjetunie — het continent op militair vlak de facto zou beheersen, werd een toereikendheidsregel uitgewerkt, die gemiddeld ongeveer een derde van de TLE's bedraagt. Dit betekent 33,7 pct. of 30 pct. voor de vliegtuigen. Door de leden van de betreffende groep wordt uitgemaakt welk deel van het collectieve plafond aan elke Staat individueel toekomt op het ogenblik van de ondertekening van het verdrag. Dit aantal mag slechts worden overschreden wanneer een of meer leden van eenzelfde groep aangaan hun eigen aantal ter compensatie te verminderen.

De vermindering van het aantal TLE tot de overeengekomen plafonds moet gebeuren volgens de in detail voorgeschreven reductiemethoden — met name door vernieling of ombouw voor burgerlijke doeleinden — op daarvoor vastgestelde plaatsen en volgens een welbepaald tijdschema, namelijk 25 pct. na 16 maanden, 60 pct. na 28 maanden en 100 pct. na 40 maanden. Met het oog op het opleggen van verdere beperkingen inzake ontplooiing, beweging en voorbereidingsniveau van de strijdkrachten, bevat het verdrag een zeer gedetailleerde regeling voor de inrichting en

werking van opslagplaatsen, voor een plafond voor gepantserde brugleggers en voor militair materiaal behorend tot paramilitaire strijdkrachten.

Om de hierboven beschreven afspraken in de praktijk te kunnen omzetten werd in aparte protocollen een ingewikkeld systeem van notificatie en uitwisseling van informatie uitgewerkt. Deze uitwisseling van informatie gebeurt bij de ondertekening van het verdrag, ten laatste 30 dagen na de inwerkingtreding van het verdrag, op 15 december van elk jaar en na het uitvoeren van de reducties. Zij heeft betrekking op de algemene structuur van de land- en luchtmacht in vredetijd, op het aantal TLE en hun geografische ligging, en op het aantal en de ligging van een bepaald aantal andere wapens waarvoor notificatieplicht bestaat.

De juistheid van deze informatie kan worden gecontroleerd door verificatie ter plaatse — dit is de ruggespraak van het verdrag — en is, behalve voor het regime van *Challenge inspection*, zonder recht van weigering. Dit ingrijpend verificatieregime is nauwkeurig omschreven in het inspectieprotocol.

Voor de toepassing van het verdrag wordt gewaakt door een gemengde consultatieve groep die onmiddellijk na de ondertekening van het verdrag in actie trad.

Tenslotte wordt overeengekomen de onderhandelingen met hetzelfde mandaat voort te zetten. Het is de bedoeling om, voortbouwend op het bestaande verdrag, deze aanvullende onderhandelingen af te ronden ter gelegenheid van de KVSE follow-up conferentie in Helsinki in 1992.

Het verdrag wordt gesloten voor onbepaalde duur. Op basis van hun recht op nationale zelfbeschikking kunnen partijen zich evenwel terugtrekken wanneer buitengewone omstandigheden zulks verantwoorden.

In de regel wordt een vijfjaarlijkse herzieningsconferentie georganiseerd. Als bewaarstaaf van het verdrag wordt Nederland aangewezen.

Reeds bij de eerste informatieuitwisseling op 18 november 1990, bleek dat de Sovjetunie bepaalde eenheden en hun TLE's wilde onttrekken aan de toepassing van het akkoord. Dit was namelijk het geval voor de navale infanterie, de kustverdediging en tenslotte de strategische strijdkrachten. De bedoeling van de Sovjetunie bestond er duidelijk in om deze eenheden en hun materiaal te onttrekken aan de toepassing van het verdrag, wat door de NAVO-lidstaten werd veroordeeld als een schending van het verdrag.

Na een reeks bilaterale VS-USSR ontmoetingen op het hoogste niveau aanvaardde de Sovjetunie medio juni 1991 een juridisch bindende verbintenis buiten het verdrag waarin het volgende werd vastgelegd:

— De Sovjetunie gaat de verbintenis aan het uitrustingsmateriaal in de betrokken eenheden niet te verhogen;

— De gepantserde gevechtsvoertuigen van de strategische strijdkrachten vallen buiten het nationale Sovjetplafond;

— De Sovjetunie gaat de verplichting aan een additioneel aantal TLE's dat overeenkomt met deze ondergebracht bij de navale infanterie en de kustverdediging te vernietigen; de betrokken eenheden kunnen het voorwerp uitmaken van inspectie ter plekke;

— In een politiek bindende verklaring geeft de Sovjetunie precieze informatie en garanties voor het materiaal dat werd teruggetrokken ten Oosten van het Oeral-gebergte.

De juridische bindende Sovjetverklaring werd in Wenen op het niveau van de 22 gemultilateraliseerd en maakt als dusdanig deel uit van de verplichtingen die krachtens het verdrag door Moskou werden opgenomen.

Ik wil ook enkele woorden zeggen over het CFE-akkoord en de gevolgen voor België. Het CFE-verdrag heeft belangrijke gevolgen voor ons land wat betreft de reductie van het arsenaal, de uitwisseling van informatie en de verificatie. België zal een reductie realiseren in de categorieën tanks, artillerie en gevechtsvoertuigen. Deze verminderingen zijn het verschil tussen de daadwerkelijke aantallen in de betreffende categorieën en de door België bij de ondertekening van het CFE-verdrag bekend gemaakte maximale nationale bestandshoogten.

Wat betreft de gevechtsvliegtuigen en de aanvalshelikopters dient België geen reducties uit te voeren. Voor de gevechtstanks bedraagt het plafond 334 eenheden. Het huidige aantal is 359 wat een vermindering met 25 eenheden, of 7 pct. noodzakelijk maakt. Voor de artillerie bedraagt het plafond 320. Het huidige aantal is 379 eenheden, wat een vermindering met 59 of 15,6 pct. betekent. Voor de gepantserde gevechtsvoertuigen is het plafond 1 099 en bedraagt het huidige aantal 1 381 eenheden. Dat betekent een vermindering met 282 stuks, of 20,4 pct. Voor de vliegtuigen bedraagt het plafond 232 en is het huidige aantal 201. Voor de gevechtshelikopters bedraagt het plafond 46. Hier moet zoals reeds gezegd niets worden gewijzigd.

De ministeries van Buitenlandse Zaken en Defensie hebben maatregelen getroffen om in nauwe samenwerking in staat te zijn buitenlandse inspectieteams te ontvangen en eigen teams uit te zenden. Proefinspecties werden reeds uitgevoerd om optimaal voorbereid te zijn voor de daadwerkelijke inspecties die onmiddellijk na de inwerkingtreding van het verdrag zullen plaatsvinden.

Over de implicaties van de desintegratie van de Sovjetunie voor de ratificatie van het CFE-verdrag kan ik het volgende zeggen.

De desintegratie van de Sovjetunie en meer bepaald de onafhankelijkheid en internationale erkenning van de Baltische Staten creëert uiteraard een totaal nieuwe situatie die niet meer beantwoordt aan de tekst van het verdrag. In het licht van dit nieuwe gegeven werden binnen de Alliantie ten behoeve van onze parlementen volgende algemene richtlijnen of *guidelines* overgenomen.

De Alliantie heeft er alle belang bij het voor het Westen voordelige CFE-verdrag zonder amendering binnen het voorgenumen tijdschema, vóór eind november, begin december 1991 te ratificeren. Een heronderhandeling van het verdrag zou er wellicht op neerkomen een «pandora box» te openen waarbij het risico van een nieuwe tijdrovende negotiatie enorm groot wordt.

Binnen de Alliantie en de WEU werden volgende richtlijnen naar voren geschoven die een ratificatie zonder formele amendering in dit stadium mogelijk dienen te maken:

a) Een erkenning door de 22 verdragstaten dat het grondgebied van de Baltische Staten geen deel uitmaakt van de toepassingszone van het verdrag.

b) Een bindende verklaring vanwege de Sovjetunie waarin wordt gesteld dat de Sovjettroepen alsmede hun uitrusting die zich thans in het Balticum bevinden onder de toepassing vallen van de relevante artikelen van het CFE-verdrag. Deze verklaring vanwege Moskou dient eveneens op het niveau van de 22 te worden gemultilateriseerd en zal deel uitmaken van het ratificatieinstrument van de Sovjetunie. Ons land zal akte nemen van deze verklaring die als dusdanig ook deel zal uitmaken van onze parlementaire bekrachtiging. Deze tekst is in Wenen uitgewerkt.

c) Een overeenkomst die stelt dat het recht tot verificatie en inspectie van Sovjettroepen op Baltisch grondgebied slechts kan plaatsgrijpen mits uitdrukkelijke goedkeuring van de betrokken Staten. Deze richtlijnen gaan uit van de veronderstelling dat de Baltische Staten niet toetreden tot het verdrag. Indien zij zouden opteren voor lidmaatschap dan kan zulks slechts gebeuren nadat het verdrag reeds effectief in werking is getreden, met andere woorden na ratificatie door de 22 verdragstaten.

Na de inwerkingtreding van het verdrag zal uiteraard een herzieningsconferentie dienen te worden samengeroepen om de nodige formele wijzigingen aan het verdrag aan te brengen. In dit stadium wenst de Alliantie zich uitsluitend te buigen over de Baltische problematiek. De situatie ligt anders voor de Sovjetrepublieken die niet internationaal werden erkend en waarvan wij de afscheiding ook niet wensen te bevorderen! Vandaar de speed waarop wordt aangedrongen, overweging die trouwens door Moskou wordt gedeeld.

Tenslotte verheugt de minister zich erover dat het aantal pantsers tot maximum 20 000 per blok werd beperkt. Men bedenke echter dat in 1940 de Duitse generaal Guderian West-Europa veroverd heeft met niet meer dan 2 000 pantsers. 20 000 is dus nog steeds een groot getal. Men zal moeten blijven streven naar verdere vermindering.

Vooraf dient te worden gezegd dat alle leden die in de bespreking tussenbeide komen het ten gronde eens zijn met de geest en zelfs met de letter van het verdrag, wat niet belet dat zij toch nog heel wat bedenkingen naar voren brengen.

Een lid begrijpt dat het Parlement haast moet maken met het aannemen van dit wetsontwerp, maar wijst er toch op dat het verdrag dat het onderwerp is van dit wetsontwerp reeds op 19 november 1990 werd ondertekend.

Dit lid stelt de volgende vragen:

Hoever staan de andere landen in de procedure van bekrachtiging van dit verdrag?

Artikel 14 van het verdrag geeft elke Staat recht op inspectie. Wat is het Belgische beleid ter zake? Werden in verband hiermee afspraken gemaakt met andere Staten? Artikel 15 maakt het immers mogelijk technische middelen ook op multinationale wijze te hanteren.

Artikel 16 heeft het over een «gemeenschappelijke consultatieve hulp». Wat is de samenstelling van deze groep?

Artikel 8, paragraaf 4, spreekt van drie fasen. Is het de bedoeling dat na elk van deze fasen interimverslagen worden opgesteld?

Artikel 23 bepaalt dat dit verdrag gelijkelijk authentiek is in de Duitse, de Engelse, de Franse, de Italiaanse, de Russische en de Spaanse taal. Bij de ondertekenende landen zijn er zeker waar een andere taal gesproken wordt. Bestaat er een hiërarchie tussen de talen bij de betrokkenen, zo ja, op welke basis? Zijn er teksten waarop een dergelijke hiërarchie steunt?

Het verdrag slaat slechts op een deel van de Sovjetunie. Bestaan er andere voorbeelden van een dergelijke rechtstechniek?

Er bevinden zich Sovjetstrijdkrachten buiten de Sovjetunie, met name in Duitsland en in Polen. Kunnen de bepalingen van dit verdrag worden samengevoegd met die van de bilaterale verdragen die de terugtrekking van deze troepen uit de betrokken landen regelen?

Met welke Sovjetunie is dit verdrag eigenlijk afgesloten? Deze Staat is immers in ontbinding. Dit zal moeilijkheden opleveren bij de toepassing van dit verdrag. Zo vermeldt bijvoorbeeld artikel 4 paragraaf 3, het militair gebied Kiev. Welnu, dit bevindt zich in Oekraïne. Wat zal er van dit verdrag terechtkomen indien eerstdaags Oekraïne onafhankelijk zou worden?

Joegoslavië is geen partij in dit verdrag. Toch stelt dit land een fundamenteel veiligheidsprobleem in Europa. Het voorwoord van dit verdrag vermeldt trouwens dat de partijen «zich bewust zijn van de noodzaak militaire conflicten in Europa te voorkomen». Bewijzen de actuele gebeurtenissen in de Balkan niet dat in Joegoslavië de wil tot ontwapening geenszins bestaat?

De minister antwoordt dat de aangehaalde verdraging te wijten is aan de Verenigde Staten, die tot enkele maanden geleden erop aangedrongen hebben haast te maken met de ondertekening. De politieke toestand in België dwingt evenwel tot speed.

Tot op heden heeft slechts één Staat het verdrag bekrachtigd: Tsjechoslowakije. De Sovjetunie heeft laten weten dat zij haar bekrachtigingsprocedure versnelt.

Het toezicht op de ontwapening zou moeten worden verricht door de WEU.

De Gemengde Consultatieve Groep omvat de ambassadeurs van alle betrokken landen.

Na elk van de drie fasen zal een verslag moeten worden opgesteld ten behoeve van die Gemengde Consultatieve Groep en ten behoeve van de betrokken regeringen.

Formeel bestaat er geen rangorde tussen talen. De eigenlijke onderhandelingen zijn natuurlijk in het Engels verlopen. De reden waarom men zich beperkt heeft tot de opgesomde talen is dat deze de officiële talen zijn van het CFE-akkoord.

Andere voorbeelden van verdragen die slechts van toepassing zijn op een deel van het grondgebied, zijn: verdragen over de bevoegdheid van landen over water en eilandengroepen, alsook het NAVO-verdrag, dat immers sommige overzeese gebiedsdelen buiten toepassing laat.

Tegenover de uitsluiting van het Sovjetgrondgebied ten oosten van de Oeral staat de uitsluiting van de Amerikaanse zeemacht. Het is overigens niet zeker dat zulks in de toekomst zo zal blijven.

Het is juist dat de verdwijning van het Warschaupact de onderlinge verdeling van de maxima per land bemoeilijkt. In feite zullen hierover onderhandelingen per Staat moeten worden gevoerd.

Op het uiteenvallen van de Sovjetunie moet de theorie van de opvolging worden toegepast. De praktijk kan er echter heel anders uitzien. Het gevaar bestaat dat de atoombewapening via het uiteenvallen in republieken wordt uitgezaaid.

Joegoslavië heeft geen deel genomen aan de onderhandeling. De toestand aldaar is een van de redeuren waarom een tweede verdrag, CFE II, tot stand zal moeten komen. Hieraan zouden alle, ook de neutrale, landen van Europa moeten deelnemen.

Een ander lid beaamt dat het hier gaat om een van de belangrijkste verdragen ooit afgesloten ter vermindering van de conventionele bewapening. Hij betreurt dat het belang ervan overschaduwd is door de Golfcrisis, die op het ogenblik waarop het verdrag werd afgesloten, november 1990, veel meer aandacht kreeg. Sedertdien is er weer veel gebeurd. De tekst is in feite het werk van twee grote Staten. Inmiddels is het Warschaupact verdwenen, Duitsland eengemaakt, en de Sovjetunie aan het uiteenvallen. De juridische toepassing van dit verdrag valt volgens hem in wat hij een « wettelijk moeras » noemt. Hij vraagt wat nog de waarde is van een aantal afspraken. Sommige republieken denken immers reeds aan een eigen leger. Volgt hieruit dat het verdrag moet worden bijgewerkt? Tenslotte betreurt hij dat meer in het bijzonder met betrekking tot de Baltische Staten een aantal richtlijnen eenzijdig werden geformuleerd, namelijk alleen tot NAVO-leden gericht. De vraag is of zulke richtlijnen kunnen worden nageleefd door de andere partijen.

De minister antwoordt dat het verdrag niet te vroeg komt: voor het eerst in de geschiedenis aanvaardt de Sovjetunie de pariteit. Op het ogenblik van de ondertekening vormde het Oostblok nog een blok. De overblijvende problemen en de problemen die volgen uit de gewijzigde omstandigheden in de Sovjetunie moeten worden opgevangen in een tweede CFE-verdrag.

De opmerking over het « wettelijk moeras » is gegrond. Wellicht zal het Westen ooit met de republiek Rusland moeten onderhandelen.

Het klopt eveneens dat de richtlijnen voor de Westerse parlementen met betrekking tot de Baltische Staten nogal eenzijdig zijn geformuleerd. Het is misschien juist te zeggen dat de 16 Westeuropese landen pogen de Baltische Staten gerust te stellen in verband met de terugtrekking van de Sovjettroepen. Zij zullen de volledige terugtrekking ervan steunen en niet uitgaan van het juridisch formalisme dat de Baltische Staten op het ogenblik van de ondertekening nog tot de Sovjetunie behoorden om te aanvaarden dat op hun grondgebied nog een minimale Russische militaire aanwezigheid kan worden aanvaard.

Een commissielid stelt nog de volgende vragen. Wat is inspectie waard zonder sanctie, of worden de vaststellingen en besluiten der inspectie opgevangen in de besprekingen van een overlegcomité? De vermindering van wapens lijkt voor België in volstrekte cijfers niet enorm. Artikel 9 bepaalt dat de te vernietigen wapens op 8 plaatsen zullen worden ondergebracht. Is er zo een plaats gepland in België en zo ja, welke? Voor de vernietiging werd een alternatieve oplossing aanvaard: « een andere bestemming ». Wat wordt daarmee bedoeld? Behoort uitvoer ook tot de mogelijkheden? Gelden daarbij beperkingen? Zonder zich begoochelingen te maken over het zogenaamde vredesdividend dat door deze ontwapening zou kunnen ontstaan, wil het lid weten of voor België een raming gemaakt is van de financiële gevolgen van dit verdrag. Men onderschatte niet de kosten van inspectie en vernietiging der wapens.

De minister antwoordt dat, zoals bijna steeds in internationaal publiek recht, de sancties van louter politieke aard zijn.

In België is één opslagplaats voor te vernietigen wapens gepland, namelijk in Geel.

Uitvoer is inderdaad toegestaan, doch slechts boven het aantal dat bestemd is voor vernietiging.

Een raming bestaat eigenlijk niet. Gepland wordt wel dat de vernietiging een nuloperatie zal worden. Het leger heeft immers gekozen voor het in stukken snijden van wapentuig. Het zou dit

opdragen aan firma's die dit werk kosteloos willen doen, indien ze het aldus ontstane schroot mogen behouden. Het verbouwen van wapens tot landbouwwerktuigen is in feite een door Sovjet-Rusland gevraagd alternatief voor vernietiging, omdat er in de Sovjetunie een groot tekort aan landbouwtractoren bestaat. Vermoedelijk zal deze ombouw weinig uithalen, maar in geen geval zal deze methode in België worden gebruikt.

Het lid dat de vragen gesteld heeft, kan zich moeilijk indenken dat de schroothandelaars uit deze verrichting niet een flinke winst halen. Het wenst ook te weten of er desbetreffend al vaste contracten zijn.

De minister antwoordt dat het leger zelfs een kleine winst mag verwachten. De contracten liggen inderdaad vast.

Een lid stelt vast dat het Belgische militair vliegwezen zijn sterkte mag behouden. Betekent dit dat deze vliegtuigen nu verbeterd en gemoderniseerd moeten worden? België beschikt nog niet over aanvalsgevechtshelicopters. Wijst de bestelling van Agusta-toestellen op het voornemen om ook dit wapen aan te schaffen?

De minister beaamt dat het Belgisch leger het aantal vliegtuigen niet moet verminderen. België is echter niet verplicht het maximum aantal te bereiken. Weliswaar is het vanzelfsprekend dat de vliegtuigen die er zijn, goed moeten kunnen functioneren. Wat de helicopters betreft: de plannen van Landsverdediging passen perfect in dit verdrag want het gaat om 46 stuks.

Tenslotte is er een lid dat vraagt of de Baltische Staten nu zonder oorlogsmateriaal of leger zullen vallen.

De minister antwoordt dat na het vertrek van het Sovjetleger in de Baltische Staten een soort van militie aanwezig blijft. Het spreekt vanzelf dat de verdediging van deze landen niet moet worden uitgeoefend door legers, maar door bondgenootschappen.

Het enig artikel, en dus het ontwerp van wet, wordt eenparig aangenomen door de 15 aanwezige leden. Vertrouwen wordt geschonken aan de rapporteur voor een mondeling verslag.

Ik dank u allen voor uw geduld en uw aandacht.

M. le Président. — La parole est à M. Dehousse.

M. Dehousse. — Monsieur le Président, je remercie tout d'abord le rapporteur pour son rapport copieux et précis — et il ne s'agit pas, en l'occurrence, d'un simple exercice de style, comme c'est parfois le cas. En effet, ce rapport prend une importance considérable eu égard aux conditions dans lesquelles nous avons été amenés à travailler et sur lesquelles je reviendrai dans un instant.

Je tiens par ailleurs à souligner combien le groupe socialiste souscrit pleinement aux objectifs du traité qui matérialise, pour les raisons évoquées à cette tribune, des espérances qui auraient paru folles voici seulement trois ans.

Je n'analyserai pas ici le chemin parcouru, mais le seul préambule du traité montre combien les difficultés à surmonter ont été considérables.

La qualité du rapport de M. Bockstal compense un phénomène regrettable, à savoir l'examen extrêmement rapide d'un document dont l'importance ne fait de doute pour personne.

Comme l'a rappelé le rapporteur, le traité a été signé à Paris, voici près d'un an, le 19 novembre 1990. Il a été transmis le 26 août seulement au Conseil d'Etat qui a remis son avis le 16 septembre. Le projet de loi, daté du 8 octobre, a été déposé le 9, traité le 10 en commission et est examiné aujourd'hui, 11 octobre, en séance publique. Cette méthode de travail apporte une saine contradiction à ceux qui se plaignent parfois des lenteurs de la procédure parlementaire.

Malheureusement, les parlementaires ont dû se saisir des documents quasiment au vol, avec une appétence non seulement intellectuelle mais aussi matérielle, ce qui ne rend pas l'étude d'un dossier d'une telle importance particulièrement aisée.

En raison de la précision du rapport, je ne reviendrai pas sur un certain nombre de questions qui ont été posées en commission et auxquelles le ministre des Affaires étrangères, que je remercie pour son amabilité et pour son obligeance, a répondu de manière tout à fait pertinente.

Je ne m'appesantirai dès lors pas sur le problème de l'application du traité à la Belgique, mais je me permettrai toutefois de reprendre deux points, évoqués en commission, qui me paraissent mériter d'être mis en évidence.

Je me réjouis tout d'abord de la déclaration du gouvernement, en commission, selon laquelle l'Union de l'Europe occidentale serait appelée à jouer un rôle dans la mise en œuvre des mécanismes de contrôle.

Cependant, je voudrais souligner le caractère, à mon sens incomplet, de la réponse fournie par le ministre quant au fait que certains Etats s'engagent, par ce traité, à diminuer de manière extrêmement précise l'ampleur de leur potentiel guerrier, mais sur une partie seulement du territoire sur lequel ils exercent une souveraineté.

Le traité détermine géographiquement la partie du territoire concernée et, par conséquent, celle qui ne l'est pas. On se réfère, par exemple dans le cas de l'Union soviétique, à la rivière Oural et à la mer Caspienne. Il faut donc vraiment faire preuve d'une grande confiance vis-à-vis de l'engagement politique — pour ne pas dire moral — qui est pris puisqu'un simple déplacement qui, normalement, n'implique même pas le passage d'une frontière, pourrait aboutir, en quelque sorte, à un non-respect, limité ou étendu, des obligations du traité. Je tiens cependant à faire remarquer — cela prouve que je ne fais aucun procès d'intention à l'Union soviétique — que cette caractéristique n'est pas uniquement propre à cette entité. En effet, c'est aussi le cas de la Turquie. On a beaucoup parlé de cette caractéristique géographique; elle est même, nous estimons, pour partie à la base des raisons pour lesquelles un retard diplomatique est intervenu.

Par ailleurs, j'ai demandé en commission si l'on pouvait citer de nombreux exemples de traités internationaux réservant ainsi un sort différent à une partie non insulaire du territoire d'un Etat. Certes, les exemples abondent lorsqu'il s'agit de parties insulaires. Je pense notamment — il n'en a pas été question en commission — aux traités de base relatifs à la Communauté européenne, traités qui — aussi étrange que cela puisse paraître — présentent des particularités insulaires. Cependant, je ne connais pas beaucoup d'exemples d'une division aussi nette d'un ensemble territorial compact. Je voudrais d'ailleurs faire remarquer que ma question est restée sans réponse. En effet, on a cité des cas, dans le cadre de l'OTAN, etc., non pas de zones continentales mais de zones insulaires ce qui, je le répète, constitue un tout autre problème.

En ce qui concerne le traité, je ne reviendrai pas sur ce qui a été dit en commission et me limiterai à une seule question. Parmi les documents qui y ont été distribués, le protocole relatif au coût m'a fortement surpris. En effet, le coût est exprimé en pourcentages, chaque Etat s'engageant pour un pourcentage précis. Cependant, comment explique-t-on la différence existant entre la partie du coût acceptée par la Belgique et celle qui l'est par un Etat comme le Danemark?

Pour le reste, monsieur le ministre, je voudrais exprimer trois de nos préoccupations en la matière.

En ce qui concerne l'Union soviétique tout d'abord, une première question se pose: qui y prend les décisions, dans ce domaine, à l'heure actuelle? Est-ce le pouvoir civil ou le pouvoir militaire? En commission, vous avez fourni une réponse qui, pour franche et nette qu'elle soit, laisse cependant planer une certaine inquiétude. En effet, vous avez fait état d'une déclaration du gouvernement soviétique qui «renvoyait», en quelque sorte, à des décisions prises par le pouvoir militaire mais sans que l'on connaisse exactement les responsabilités exactes du gouvernement civil, à cet égard.

La deuxième question pose un problème évident, d'ailleurs abordé également par le rapporteur. On peut effectivement se demander qui, en URSS, à l'heure actuelle et pour les années à venir, prend les décisions et pour quel territoire? Il s'agit d'un vaste problème auquel nous pourrions consacrer l'après-midi entière, ce que nous ne ferons pas. Je précise par ailleurs que l'on a examiné le cas de l'Ukraine, suscité par l'article 4 du traité.

Enfin, je voudrais m'adresser plus particulièrement à vous, monsieur le ministre car, en commission, vous nous avez dit qu'il serait possible de faire appel à la théorie de la succession d'Etat, en droit international. Cela promet beaucoup de satisfaction aux

juristes! Les livres écrits à ce sujet sont tellement nombreux qu'ils remplissent des bibliothèques entières, et les choses ne sont pas aussi simples qu'on pourrait le penser.

Un problème tout à fait particulier se pose à cet égard: celui des Etats baltes. En effet, les Etats baltes sont sortis de l'Union soviétique avant que cette dernière ne ratifie le traité. Au nom de quoi seraient-ils les héritiers d'un engagement qui n'était pas encore pris? Le droit international ne me paraît pas de nature à répondre pleinement à nos inquiétudes légitimes, d'où mon interrogation.

J'en viens au dernier problème: la Yougoslavie. Le rapporteur vient de le rappeler: la Yougoslavie — et c'est paradoxal puisqu'elle n'a jamais fait partie d'un des deux blocs dont la convergence et, à certains égards, la dilution ont permis ce rapprochement considérable que nous enregistrons aujourd'hui avec plaisir — n'est pas concernée par le traité en tant qu'Etat, si on peut toutefois encore parler d'Etat à l'heure actuelle, mais elle est objectivement concernée, et nous sommes concernés par elle. Je n'en veux pour preuve que le préambule du traité lequel affirme que les Etats signataires sont conscients de la nécessité de prévenir tout conflit armé en Europe ainsi que de la responsabilité commune qu'ils ont tous de chercher à réaliser une plus grande stabilité et une plus grande sécurité en Europe.

Au moment où nous parlons, nous savons ce qu'il en est de la stabilité et de la sécurité dans cet Etat frontalier de la Communauté qu'est la Yougoslavie. Je voudrais donc que vous ayez l'obligance de nous répéter l'espèce d'engagement que vous avez pris en commission — car tel était bien le souci des signataires et, notamment, du gouvernement — d'associer, dans une phase ultérieure, la Yougoslavie ou ses composantes à cet important traité. Je vous en remercie d'avance. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Pataer.

De heer Pataer. — Mijnheer de Voorzitter, het vraagt enige inspanning om dezer dagen toch nog enkele positieve zaken te bedenken over ons aller politiek handelen. Daarom beklemtoon ik graag dat het mij althans de moeite waard lijkt enige inspanning te leveren bij de bespreking van het zogenoemde CFE-verdrag. Daarvoor zijn twee redenen: ten eerste, het relativeert wellicht onze eigen binnenlandse politieke twistappels; ten tweede, schetst het wellicht een goed kader voor de benadering van een recent discussiepunt dat trouwens onze emoties nog steeds bezighoudt en dat ook te maken heeft met ontwapening.

Ik herinner mij dat de heer Gijs eergisteren eveneens een verband heeft gelegd tussen de problematiek van de wapenexportlicenties en het CFE-verdrag.

Mijnheer Gijs, ik moet u ongelijk geven waar u meende te moeten beklemtonen dat het CFE-verdrag een veel beter middel is om de ontwapeningswedloop te bevorderen. Ik weet niet of ik u goed citeer, maar indien dit niet het geval is, zal u mij wellicht verbeteren.

De heer Gijs. — Ik heb gezegd dat het vanuit onze politieke verantwoordelijkheid veel efficiënter is op de vraag te werken dan op het aanbod. Op het aanbod werken, zoals u dat zou willen doen, is trouwens eerder een symbolische daad, zonder enig waarneembaar resultaat op het gebruik van wapens.

Ontwapeningsverdragen of unilaterale ontwapeningsbeslissingen zijn trouwens in het algemeen veel efficiënter; zij bevinden zich op het terrein waarop wij als politici kunnen werken. Het is minder efficiënt te proberen op een symbolische wijze en als klein land een signaal te geven aan de wereld door de vermindering van het aanbod.

De heer Pataer. — Mijnheer Gijs, ik dank u voor uw toelichting, dat bespaart mij een citaat. Het bespaart mij evenwel geen commentaar op uw toelichting.

Door de ratificatie van dit verdrag doen wij eigenlijk niets meer dan onze bescheiden rol beklemtonen als onderdeel van een bondgenootschap. Hoe belangrijk het ook is, het is bescheiden. Wij moeten dit uiteraard doen om onze solidariteit met het streven naar ontwapening in de wereld te beklemtonen en meer in het bijzonder en zelfs in de eerste plaats in Europa. Deze geste blijft,

dit is mijn contradictie met de heer Gijs, natuurlijk vrij symbolisch. Het vraagt van de Belgische sociaal-economische gemeenschap een eerder geringe inspanning.

Stoppen met wapens leveren aan landen in het Midden-Oosten zou wel eens iets meer in het eigen vlees kunnen snijden, ook in het vlees van de Vlaamse Gemeenschap. Het vraagt bovendien meer moed en consequentie dan het goedkeuren van dit verdrag.

De SP-fractie zal dit verdrag vanzelfsprekend goedkeuren omdat de inhoud ervan van grote historische betekenis is. Wij mogen dit historisch moment niet aan ons laten voorbijgaan. Bovendien is het dringend, de redenen hiertoe hoef ik niet te herhalen. Het is blijkbaar nodig dit verdrag op korte termijn te evalueren en eventueel aan te passen en, om dit te kunnen doen, moet het eerst en vooral worden goedgekeurd. Het is nodig stevige grond onder onze voeten te hebben.

Het is jammer dat wij in de nadagen van deze legislatuur geen andere, ten minste even dringende, projecten kunnen voltooien. Ik denk bijvoorbeeld aan het Schengen-akkoord. Maandenlang wordt er gezegd dat dit akkoord dringend moet worden geratificeerd omdat dan pas onze wetgeving inzake de privacy kan worden aangepast. Daar komt dus vooralsnog niets van in huis.

Ik moet de inhoud van het CFE-verdrag niet meer samenvatten. De heer Bockstal heeft dit uitstekend gedaan en ik sluit me dan ook graag aan bij de lofbetuigingen van de heer Dehousse.

Ik leg er de nadruk op dat in het laatste gedeelte van dit verdrag sprake is van verificatie en informatie-uitwisseling. Volgens mij is dit de belangrijkste component van het verdrag. Dit maakt het verschil uit tussen een verdrag over ontwapening, enerzijds en unilaterale wapenverminderingen, anderzijds. Deze laatste zijn ook belangrijk, maar de mogelijkheid tot verificatie is er niet aan verbonden.

Ik wil enig commentaar geven bij de inhoud van dit verdrag. Ik heb vastgesteld dat dit verdrag in een vrij strak tempo — 20 maanden lijkt voor zo een belangrijk verdrag vrij kort te zijn — en in een sfeer van toenadering tot stand is gekomen. Ik mag niet spreken over «euforie», want dat zou een zeer misplaatste term zijn, gelet op de Golfoorlog die toen volop woedde.

Mag ik eraan herinneren dat korte tijd na de totstandkoming van dit verdrag in november van vorig jaar reeds een sfeer van pessimisme is ontstaan, wat tot uiting is gekomen in de besprekingen in de *Joint Consultative Group*, die de evolutie van het verdrag moet opvolgen?

Waarom dook dat pessimisme plotseling op? Ik herinner aan de verdwijning in die periode van de heer Sjevardnadze als minister van Buitenlandse Zaken van de Sovjetunie. Er was ook de militaire krachtproef van het Sovjetleger in delen van het Balticum.

Dit toont aan dat onderhandelingen over wapencontrole en wapenvermindering de internationale verhoudingen niet beïnvloeden, maar veeleer weerspiegelen. Daarom mogen we de betekenis van dit verdrag niet overschatten.

Dat dit verdrag een substantiële bijdrage zal leveren tot de stabiliteit in Europa, is een evidentie. Daardoor wordt de wapenbalans op een lager niveau vastgelegd, wordt het risico van verrassingsaanvallen drastisch verminderd en kon de superioriteit van de conventionele wapenrusting van wat toen nog het Warschaupact was, worden weggewerkt.

Ik wil dit ook relativeren. De pariteit die daarmee werd bereikt, heeft nagenoeg alle betekenis verloren door het verdwijnen van het Warschaupact. Het idee dat aan de basis van de pariteit lag, is geheel verzwonden.

Door de totstandkoming van dit verdrag zijn de wapenkrachten van de NATO, zowel op kwantitatief als op kwalitatief vlak, veruit superieur. Dit onevenwicht kunnen de Europeanen niet zomaar toejuichen. Het lijkt natuurlijk geruststellend omdat wij het overwicht hebben en men kan zich afvragen waarom wij ons dus zouden druk maken over het onevenwicht.

Er is echter niet alleen het overwicht met betrekking tot de conventionele wapens, maar er is ook de nucleaire superioriteit van het Westen die altijd heeft bestaan. Het militaire establishment van de Sovjetunie kijkt natuurlijk niet gerust aan tegen dat

overwicht van het Westen. Dat establishment heeft weliswaar een opdoffer gekregen, maar ik durf niet te pretenderen dat het uitgeschakeld is.

De voormalige satellietlanden van de Sovjetunie hangen nu enigszins in het luchtledige. Zij behoren niet langer tot hun vroegere bondgenootschap, maar zij zijn ook nog niet aangesloten bij een ander bondgenootschap. Dat brengt heel wat onzekerheden mee.

Quid met de opbouw van eigen legers in landen zoals Polen, Hongarije, Tsjechoslowakije, enzovoort? En — een nog veel prangerender vraag — quid met de controle op allerhanden paramilitaire eenheden die in die landen kunnen opduiken en waarvan de leden wellicht niet alleen rondzwerven met pijl en boog, maar ook een of andere vorm van artillerie meesleuren?

Mijnheer de Voorzitter, het CFE-verdrag is in het licht van deze feiten op vele punten achterhaald. Vele landen hebben trouwens intussen op unilaterale basis hun wapenrusting verder verminderd. Het Warschaupact is afgeschaft. Ook binnen de NATO zijn er zaken in beweging gekomen. Ik denk hierbij aan de gevolgen van de hereniging van de twee Duitslanden.

Ik heb ter zake nog een zeer pertinente vraag, mijnheer de minister. Ik meen te weten dat nogal wat onderdelen van het *Treaty Limited Equipment* op een bepaald ogenblik uit Europa zijn weggetrokken en naar het Midden-Oosten zijn overgebracht om er te worden ingezet in de operatie *Desert Storm*. Is dat juist? Wij kennen het verloop van die oorlog en weten dus dat relatief weinig van die tuigen vernietigd werden. Is dat materiaal teruggekeerd naar Europa? Valt het onder de plafonds die werden afgesproken in het verdrag?

Ik ga de woorden van collega Dehousse over de desintegratie van de Sovjetunie niet herhalen. Ik heb in dit verband in de commissie een citaat aangehaald uit de *Financial Times*, waarin werd gesproken over het «wettelijk moeras» waarin de Sovjetunie weggezonden is. Vanochtend hoorde ik nog over de radio dat de republiek Azerbeidjan beslist heeft een eigen leger op te richten op zeer korte termijn. Een soortgelijke beslissing werd reeds genomen door de republiek Oekraïne. Dit stond in *Le Figaro* van 10 oktober. Oekraïne is een republiek met niet minder dan 50 miljoen inwoners, en het leger zou 450 000 manschappen tellen. Het is dus geen klein leger, zoals dat van Luxemburg, dat daar op poten wordt gezet. Dit alles zal mijns inziens gevolgen hebben op de toepassing van het verdrag. Wij moeten ons hieromtrent serieus zorgen maken.

Ik herhaal ook niet mijn opmerking in de commissie over die fameuze *guidelines*. U hebt daar immers correct op geantwoord. Het is inderdaad zonderling dat de Noordatlantische alliantie richtlijnen uitvaardigt over de toepassing en de interpretatie van het verdrag, die door de andere partijen van het verdrag niet werden onderschreven. Wij gaan er blijkbaar van uit dat de Sovjetunie een bindende verklaring zal afleggen over de legereenheden en hun uitrusting in het Balticum en dat die verklaring zal kunnen worden gevoegd bij het verdrag. Quid indien die verklaring niet wordt afgelegd?

Het Westen besteedt momenteel duidelijk meer aan wapenrusting dan het «Oosten», in de oude betekenis van het woord. De escalatie lijkt te zijn gestopt, maar is dat wel zo? Wij verheugen ons natuurlijk over de voorstellen die worden gedaan met betrekking tot de nucleaire ontwapening. Maar geeft dit alles samen ons het recht te zeggen dat de escalatie werkelijk is gestopt?

De militaire budgetten in het algemeen, zeker van de grote mogendheden en vooral van de allergrootste mogendheid verminderen nauwelijks. De kosten van de modernisering blijven zeer hoog.

Op het ogenblik dat de koude oorlog als dood en begraven wordt verklaard, gaat de wapeningsescalatie echter verder, misschien meer in de diepte dan in de breedte.

Het Kremlin heeft de Westerse economische hulp zo broodnodig dat het bereid is zijn laatste attributen van supermacht af te staan. Ik heb gelezen dat ter zake door economische of meer democratische kringen in de Sovjetunie geuite kritische bedenkingen in de *Pravda* van enige dagen geleden zijn gepubliceerd.

Typerend voor de wijze waarop de Verenigde Staten, de enig overgebleven supermacht, momenteel haar rol van 's werelds enige politiemacht vervult, is de stijging met meer dan 100 pct. van haar wapenexport naar het Midden-Oosten en dit sedert het einde van de Golfoorlog, precies toen werd verklaard dat de nieuwe wereldorde een einde zou maken aan de militaire proliferatie.

Door de vermelding van dit punt over de wapenexport naar het Midden-Oosten is mijn cirkel rond en ben ik opnieuw gekomen aan het begin van mijn uiteenzetting. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Eyskens.

De heer Eyskens, minister van Buitenlandse Zaken. — Mijnheer de Voorzitter, niemand zal het belang van dit verdrag miskennen. Het is wellicht een van de belangrijkste verdragen die wij ooit hebben moeten goedkeuren. Ik ben het Parlement dankbaar voor de versnelde procedure die het heeft gevolgd. Wij moesten vermijden dat België ingevolge de binnenlandse politieke perikelen het enige land zou zijn geweest dat verantwoordelijk zou kunnen worden gesteld voor het niet tijdig van kracht worden van het verdrag. Het verdrag wordt immers slechts operationeel wanneer de 22 ondertekenaars het hebben geratificeerd. Het was bijgevolg veiliger de parlementaire procedure te beëindigen vóór de verkiezingen, dan te wachten tot de volgende legislatuur.

Het verdrag werd in 1989 genegotieerd — de heer Pataer heeft er allusie op gemaakt — dus vóór het ineensinken van de Berlijnse muur en vóór het onafhankelijk worden van de communistische landen. Het verdrag legt dan ook vooral de klemtoon op de pariteit. Dat bewijst ook de efficiëntie waarmee het Westen heeft onderhandeld. Voor het eerst wordt wat betreft de conventionele bewapening, de pariteit gerealiseerd tussen Oost en West. Meteen blijkt ook, nu de cijfers bekend zijn en niet meer worden gecontesteerd, dat het Oostblok en meer bepaald de Sovjetunie sinds 1989 een enorm overwicht had op dat gebied.

Zoals velen onder u heb ik in het verleden in allerlei organisaties en in velerlei contexten moeten vaststellen dat het voor een bepaald publiek in het Westen, ook in ons land, moeilijk was overtuigd te worden van het overwicht van het Oostblok. Dat wordt nu niet meer betwist. Dat conventionele overwicht was trouwens de reden waarom de NAVO en het Westen groot belang hebben gehecht aan de nucleaire afschrikking. Dat was precies ter compensatie van dat conventionele overwicht.

Het is evident dat vandaag de pariteitsgedachte totaal achterhaald is door de ineenstorting van het Warschaupact en door het feit — wat een paradox, wie had dat ooit durven denken! — dat vorige zondag op een bijeenkomst in Krakau drie landen van Centraal-Europa, Polen, Hongarije en Tsjechoslowakije gevraagd hebben om lid te mogen worden van de NAVO. Toen ik een paar weken geleden een bezoek bracht aan Moskou zei « een minister van Buitenlandse Zaken » van één van de deelrepublieken mij onomwonden dat hij er helemaal geen graten in zag dat zijn deelrepubliek vroeg of laat bij de NAVO zou aansluiten. Dit is inderdaad een evolutie die niet was te voorzien in 1989, laat staan in te schatten.

Dus pariteit, sterke reductie, plafonds en verificatie, maar ook vernietiging, wat essentieel is, want het stockeren van wapens is toch maar een conserverende maatregel. In de commissie is een kolonel van het ministerie van Landsverdediging ons komen uitleggen hoe in België die vernietiging zal gebeuren. De tanks die daar bij ons onder vallen, zullen in Geel worden vernietigd. In de commissie heb ik, mij baserend op nota's opgesteld door Defensie, benadrukt dat deze fase van de ontwapening helaas nog geen duidelijk vredesdividend oplevert, althans in budgettaire termen. Dit komt omdat de verificatieprocedure relatief duur uitvalt. In het kader van de Westeuropese Unie denkt men namelijk, zoals de heer Dehousse opmerkte, aan een satellisering van de controle die ongetwijfeld vrij duur is.

Alvorens te antwoorden aan de heer Dehousse wil ik toch nog eerst de rapporteur, de heer Bockstal, feliciteren voor zijn zeer volledige rapportering van onze debatten in de commissie.

J'ai déjà répondu aux questions concernant l'UEO et un projet de satellisation. M. Dehousse m'a interrogé également au sujet de l'application partielle de cet accord à une fraction du territoire de

l'Union soviétique. Y a-t-il des précédents? J'ai cité l'exemple du Traité de l'Alliance atlantique nord qui est, lui aussi, pondéré géographiquement dans ses applications. M. Dehousse estime que la différenciation repose, là, sur un critère insulaire, ce qui est évidemment plus facile. Mais ici, en l'occurrence, il y a aussi un critère géographique extrêmement clair et extrêmement visible puisqu'il s'agit de l'Oural.

Il convient de souligner un fait sous-jacent, à savoir un accord tacite, préalable à ces négociations-ci, entre les deux grandes puissances, les Etats-Unis ayant obtenu de l'Union soviétique qu'elle n'insiste pas sur l'armement de la flotte américaine, les Américains s'engageant, quant à eux, à fermer les yeux sur ce qui se passerait à l'est de l'Oural. Cet accord tacite a rendu possible l'économie de l'accord actuel.

Avec qui est conclu cet accord et qui décide de quoi? A vrai dire, monsieur Dehousse, après la signature intervenue à Paris le 19 novembre 1990, on a connu des problèmes avec l'Union soviétique. En effet, il est apparu que M. Gorbatchev ne contrôlait plus son armée. Au moment où la signature devait intervenir à Paris, nous recevions des dépêches selon lesquelles les Soviétiques étaient occupés à « déménager » de l'autre côté de l'Oural une partie de leur équipement tombant sous l'accord, à savoir les chars. Nous apprenions également qu'ils transformaient des unités d'infanterie en unités de la force navale. M. Baker nous a raconté ultérieurement que M. Bush en avait fait la remarque à M. Gorbatchev qui avait répondu que, malheureusement, il n'avait plus pleine autorité sur son armée. Cette information était évidemment de nature à nous inquiéter encore davantage.

Finalement, il a fallu négocier à nouveau, ce qui explique la présence d'un addendum à cet accord réglant un certain contentieux avec l'Union soviétique. Je souligne que l'Union soviétique avait quelques raisons de plaider de nouvelles exceptions, de nouvelles dérogations, puisque, entre-temps, le Pacte de Varsovie s'était effondré et que la parité n'en était plus vraiment une. Tout cela est maintenant réglé, et l'on peut procéder à la mise en vigueur de cet accord.

Quant à la théorie de la succession des Etats, monsieur Dehousse, je tiens à votre disposition une note dont la conclusion vise le cas de l'Union soviétique et des Etats baltes. Il s'agit de la séparation de parties d'un Etat. Si la chose est discutable pour les Etats baltes, la Belgique n'ayant jamais reconnu leur annexion, le cas de l'Ukraine suscite moins de discussions, bien qu'en remontant dans le temps, on puisse découvrir une époque où l'Ukraine n'était pas encore partie intégrante de l'Union soviétique.

Voici la conclusion de la doctrine telle qu'elle est formulée par mon département: « Séparation de parties d'un Etat: lorsqu'une partie ou des parties du territoire d'un Etat s'en séparent pour former un ou plusieurs Etats, que l'Etat prédécesseur continue ou non d'exister, tout traité en vigueur à l'égard de l'ensemble du territoire de l'Etat prédécesseur ainsi qu'à l'égard uniquement de la partie du territoire de l'Etat prédécesseur qui est devenue un Etat successeur, reste en vigueur à l'égard de l'Etat successeur, à moins que l'Etat successeur et les autres Etats parties n'en conviennent autrement ou qu'il ne ressorte du traité que le maintien en vigueur du traité serait incompatible avec l'objet et le but du traité. »

D'autres cas d'espèce sont détaillés dans cette note que je vous donnerai tout à l'heure.

Votre avant-dernière question portait sur la situation plus particulière des Etats baltes. Je tiens également à votre disposition une note qui s'y rapporte. Je vous la résume en quelques mots. Nous avons émis une réserve, à savoir que ce qui va être exécuté dans le cadre de l'accord CFE 1 ne peut en aucune manière empêcher les Etats baltes devenus indépendants de négocier avec l'Union soviétique l'évacuation totale de leur territoire des troupes et de l'armement soviétiques.

Nous souhaitons, avec les autres pays de l'OTAN, que les Etats baltes et l'Union soviétique concluent un accord à cet égard et nous nous réservons le droit de ne pas déposer les instruments de la ratification, après approbation parlementaire, aussi longtemps que cet accord ne sera pas obtenu. C'est donc une garantie pour les Etats baltes.

La Yougoslavie n'est pas cosignataire de cet accord, mais nous allons lancer, je l'espère, en 1992, à la Conférence d'Helsinki, une nouvelle vague de négociations sur un accord CFE 2 qui va encore plus loin que le premier, accord auquel les trente-huit pays seront associés, donc les trois Etats baltes, la Yougoslavie et les pays dits neutres dont la neutralité est aujourd'hui vidée de sa substance. Il serait paradoxal qu'un Etat neutre comme la Suède, après nos exercices de désarmement, s'avère être plus armé que les Etats qui furent les antagonistes lors de la guerre froide. Tout cela n'est donc pas remis aux calendes grecques.

In mijn antwoord aan de heer Dehousse heb ik zijdelings ook de vragen van de heer Pataer reeds beantwoord. Zijn er wapens afgeleid naar het Midden-Oosten die vallen onder het Westers contingent van het CFE 1-akkoord? Ik denk het wel. Een deel van het Amerikaanse materieel dat wij via de haven van Antwerpen hebben laten exporteren en dat in het Midden-Oosten werd ingezet, is weinig of niet vernietigd. In elk geval liggen de cijfers hierover vast en blijft dat materieel ressorteren onder het CFE 1-akkoord en de voorziene vernietiging. De Verenigde Staten hebben zeker niet de bedoeling om de bepalingen van het verdrag te omzeilen.

De heer Pataer pleit voor een verdere ontwapening. Ik ben het daarmee eens, maar stip toch aan dat zelfs een totaal ontwapende wereld niet noodzakelijkerwijze een veilige wereld is. Een evenwicht in de defensiemiddelen blijft belangrijk en daarom moeten wij slechts derwijze ontwapenen dat agressies niet meer mogelijk zijn. Op een nog steeds gevaarlijke planeet, waar de proliferatie van atoombewapening voortgaat, waar staatsterrorisme blijft bestaan, waar sommige staatsleiders zich als ware gangsters gedragen, blijft een ontradende defensie een noodzaak.

Sommigen hebben bijvoorbeeld getwijfeld aan het goede recht van het optreden van de alliantie tegen Irak. Nu blijkt toch overduidelijk hoe groot het gevaar was geworden, vermits Saddam Hoessein erg dicht was genaderd bij de fase dat hij atoomwapens in mekaar kon timmeren, eventueel zelfs elementen kon vervaardigen die konden leiden tot de productie van een waterstofbom. Het is dus heel nuttig geweest dat wij deze dictator belet hebben zijn plannen uit te voeren.

Ook de Sovjetunie blijft elke maand nog tanks produceren om redenen die wij echt niet begrijpen. Aan sovjetleiders is al herhaaldelijk gevraagd deze productie te stoppen en wij hopen dat dit dan ook zal gebeuren.

België heeft op zeer strikte wijze de wapenembargo's tegen landen van het Midden-Oosten geëerbiedigd, maar een aantal landen vallen daar niet onder. Bijvoorbeeld Saoedi-Arabië. Onze ambassadeur in Riad heeft mij een zeer nuttig verslag toegezonden waarin hij verwijst naar de conclusies van een conferentie van de Golfstaten. Daarin wordt gesteld dat Saoedi-Arabië, zoals gebleken is tijdens de Golfoorlog, aanzienlijk onderbewapend is, niet in verhouding tot de gevaarlijke toestand in het Midden-Oosten. Het verslag vermeldt dat het Iraakse leger beschikte over 1 miljoen strijdkrachten en het Saoedische over slechts 80 000; het Iraakse leger had 5 000 tanks, het Saoedische slechts 400.

Ik wil daar niet verder op ingaan en wil er geen oordeel over vellen. Het is nu trouwens toch te laat om over een dergelijk delicat onderwerp een discussie te voeren. In termen van internationaal vredesbeleid is en blijft een evenwicht in de defensie alleszins erg belangrijk. Zonder dus een oordeel te vellen over de toestand in het Midden-Oosten, blijf ik van mening dat een ontradend defensiebeleid voor de WEU en de NAVO van essentieel belang is. Deze organisaties leveren echter ook een aanzienlijke bijdrage aan de ontwapening. Ik hoop dat beide allianties dat zullen blijven doen, niet alleen bij het realiseren van dit akkoord, maar ook van een CFE 2-akkoord. (Applaus.)

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene beraadslaging verklaar ik ze voor gesloten.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close.

Het enig artikel van het ontwerp van wet luidt:

Enig artikel. Het Verdrag inzake conventionele strijdkrachten in Europa, en de aangehechte protocollen, opgemaakt te Parijs op 19 november 1990, zullen volkomen uitwerking hebben.

Article unique. Le Traité sur les forces armées conventionnelles en Europe, et les protocoles annexes, faits à Paris le 19 novembre 1990, sortiront leur plein et entier effet.

— Aangenomen.

Adopté.

M. le Président. — Il sera procédé tout à l'heure au vote sur l'ensemble du projet de loi.

We stemmen zo dadelijk over het ontwerp van wet in zijn geheel.

PETITION — VERZOEKSCHRIFT

M. le Président. — Par pétition établie à Eupen, le président du *Rat der deutschsprachigen Gemeinschaft* transmet au Sénat une résolution, adoptée par le Conseil en sa séance du 10 octobre 1991, par laquelle les Chambres législatives sont priées de tenir compte, lors du vote sur la déclaration de révision de la Constitution et lors des décisions ultérieures concernant la réforme de l'Etat, des souhaits et remarques du Conseil, tels que formulés dans cette résolution.

Bij verzoekschrift uit Eupen zendt de voorzitter van de *Rat der deutschsprachigen Gemeinschaft* een resolutie over, door de Raad in zijn vergadering van 10 oktober 1991 aangenomen, waarbij de Wetgevende Kamers verzocht worden bij de stemming over de verklaring tot herziening van de Grondwet en bij de verdere beslissingen inzake de Staatshervorming rekening te houden met de wensen en opmerkingen van de Raad, zoals die in genoemde resolutie geformuleerd worden.

— Renvoi à la commission de la Révision de la Constitution et des Réformes des Institutions.

Verwezen naar de commissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming der Instellingen.

M. le Président. — Mesdames, messieurs, je vous rappelle que la commission de la Révision de la Constitution et des Réformes des Institutions se réunira immédiatement après les votes.

Ik herinner eraan dat de commissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming der Instellingen onmiddellijk na de stemmingen in openbare vergadering zal bijeenkomen om het onderzoek van de lijst van de te herziene grondwetsartikelen voort te zetten.

ONTWERP VAN WET TOT VASTSTELLING VAN DE LEGERSTERKTE VOOR HET JAAR 1992

Stemming

PROJET DE LOI FIXANT POUR L'ANNEE 1992 LE CONTINGENT DE L'ARMEE

Vote

De Voorzitter. — Dames en heren, wij moeten ons nu uitspreken over het geheel van het ontwerp van wet tot vaststelling van de legersterkte voor het jaar 1992.

Nous devons nous prononcer maintenant sur l'ensemble du projet de loi fixant pour l'année 1992 le contingent de l'armée.

De stemming begint.

Le vote commence.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il est procédé au vote nominatif sur l'ensemble du projet de loi.

101 leden zijn aanwezig.
101 membres sont présents.
90 stemmen ja.
90 votent oui.
9 stemmen neen.
9 votent non.
2 onthouden zich.
2 s'abstiennent.

Derhalve is het ontwerp van wet aangenomen.
En conséquence, le projet de loi est adopté.

Het zal aan de Kamer van volksvertegenwoordigers worden overgezonden.

Il sera transmis à la Chambre des représentants.

Ja hebben gestemd :

Ont voté oui :

MM. Aerts, Antoine, Arts, Barzin, Bayenet, Belot, Mme Blomme, MM. Bockstal, Borin, Borremans, Bourgois, Mme Cahay-André, MM. Cerehe, Collignon, Content, Cools, Cooreman, Crucke, De Backer, De Bremaeker, De Cooman, Deghilage, Dehousse, Delloy, De Loor, Mme Delruelle-Ghobert, MM. Deneir, Deprez, de Seny, de Wasseige, Deworme, Didden, Dufaux, Erdman, Garcia, Gevenois, Ghesquière, Gijs, Grosjean, Guillaume, Hatry, Henneuse, Henrion, Mme Herman-Michielsens, MM. Holsbeke, Hotyat, Kelchtermans, Kenzeler, Lallemand, Leemans, Mme Lieten-Croes, MM. Mahoux, Mainil, Marchal, Mme Maximus, MM. Minet, Moens, S. Moureaux, Mouton, Op 't Eynde, Ottenbourg, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Pataer, Pécriaux, Pinoie, Poulain, Quintelier, Schellens, Seeuws, Stroobant, Suykerbuyk, Swinnen, Taminiaux, Tant, Toussaint, Mmes Truffaut, Tyberghien-Vandenbussche, Van den Bogaert-Ceulemans, MM. Vandenhaute, Van Eetvelt, Vanhaverbeke, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Rompaey, Verhaegen, Vermeulen, Verschueren, Wintgens et Swaelen.

Neen hebben gestemd :

Ont voté non :

Mme Aelvoet, MM. Allewaert, Appeltans, Mme Dardenne, MM. Michiels, Valkeniers, Van Bree, Van Hooland et Verreycken.

Onthouden hebben zich :

Se sont abstenus :

MM. Desmedt et Van den Broeck.

De Voorzitter. — Ik verzoek de leden die zich hebben onthouden, de reden van hun onthouding mede te delen.

Les membres qui se sont abstenus sont priés de faire connaître les motifs de leur abstention.

De heer Van den Broeck. — Mijnheer de Voorzitter, ik ben afgesproken met de heer Flagothier.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer André Geens.

De heer A. Geens. — Mijnheer de Voorzitter, mijn stemapparaat heeft niet gewerkt. Ik wenste mij te onthouden.

De reden van die onthouding werd door een lid van de Volksuniefractie toegelicht tijdens de algemene bespreking.

De Voorzitter. — Akte wordt u daarvan gegeven.

Ann. parl. Sénat de Belgique — Session ordinaire 1991-1992
Parlem. Hand. Belgische Senaat — Gewone zitting 1991-1992

ONTWERP VAN WET HOUDENDE GOEDKEURING
VAN HET VERDRAG INZAKE CONVENTIONELE
STRIJDKRACHTEN IN EUROPA, EN VAN DE AANGE-
HECHTE PROTOCOLLEN, OPGEMAAKT TE PARIJS OP
19 NOVEMBER 1990

Stemming

PROJET DE LOI PORTANT APPROBATION DU TRAITE
SUR LES FORCES ARMÉES CONVENTIONNELLES EN
EUROPE, ET DES PROTOCOLES ANNEXES, FAITS A
PARIS LE 19 NOVEMBRE 1990

Vote

De Voorzitter. — Dames en heren, wij moeten ons nu uitspreken over het geheel van het ontwerp van wet houdende goedkeuring van het Verdrag inzake conventionele strijdkrachten in Europa, en van de aangehechte protocollen, opgesteld te Parijs op 19 november 1990.

Nous devons nous prononcer maintenant sur l'ensemble du projet de loi portant approbation du Traité sur les forces armées conventionnelles en Europe, et des protocoles annexes, faits à Paris le 19 novembre 1990.

De stemming begint.

Le vote commence.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il est procédé au vote nominatif sur l'ensemble du projet de loi.

102 leden zijn aanwezig.

102 membres sont présents.

Allen stemmen ja.

Tous votent oui.

Derhalve is het ontwerp van wet aangenomen.

En conséquence, le projet de loi est adopté.

Het zal aan de Kamer van volksvertegenwoordigers worden overgezonden.

Il sera transmis à la Chambre des représentants.

Aan de stemming hebben deelgenomen :

Ont pris part au vote :

Mme Aelvoet, MM. Aerts, Allewaert, Antoine, Appeltans, Arts, Barzin, Bayenet, Belot, Mme Blomme, MM. Bockstal, Borin, Borremans, Bourgois, Mme Cahay-André, MM. Cerehe, Collignon, Content, Cools, Cooreman, Crucke, Mme Dardenne, MM. De Backer, De Bremaeker, De Cooman, Deghilage, Dehousse, Delloy, De Loor, Mme Delruelle-Ghobert, MM. Deneir, Deprez, de Seny, Desmedt, de Wasseige, Deworme, Didden, Dufaux, Erdman, Garcia, Gevenois, Ghesquière, Gijs, Grosjean, Guillaume, Hatry, Henneuse, Henrion, Mme Herman-Michielsens, MM. Holsbeke, Hotyat, Kelchtermans, Kenzeler, Lallemand, Leemans, Mme Lieten-Croes, MM. Mahoux, Mainil, Marchal, Mme Maximus, MM. Michiels, Minet, Moens, S. Moureaux, Mouton, Op 't Eynde, Ottenbourg, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Pataer, Pécriaux, Pinoie, Poulain, Quintelier, Schellens, Seeuws, Mme Staels-Dompas, MM. Stroobant, Suykerbuyk, Swinnen, Taminiaux, Tant, Toussaint, Mmes Truffaut, Tyberghien-Vandenbussche, MM. Valkeniers, Van Bree, Mme Van den Bogaert-Ceulemans, MM. Van den Broeck, Vandenhaute, Van Eetvelt, Vanhaverbeke, Van Hooland, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Rompaey, Verhaegen, Vermeulen, Verreycken, Verschueren, Wintgens et Swaelen.

ONTWERP VAN VERKLARING TOT HERZIENING
VAN DE GRONDWET*Indiening*PROJET DE DECLARATION DE REVISION
DE LA CONSTITUTION*Dépôt*

De Voorzitter. — De regering heeft ingediend een ontwerp van verklaring tot herziening van de Grondwet.

Le gouvernement a déposé un projet de déclaration de révision de la Constitution.

Dit ontwerp van verklaring zal worden gedrukt en rondgedeeld.

Ce projet de déclaration sera imprimé et distribué.

Het wordt verwezen naar de commissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming der Instellingen.

Il est renvoyé à la commission de la Révision de la Constitution et de la Réforme des Institutions.

PROPOSITIONS — VOORSTELLEN

Dépôt — Indiening

M. le Président. — M. de Seny a déposé les propositions ci-après:

1° De révision de l'article 36 de la Constitution;

De heer de Seny heeft de volgende voorstellen ingediend:

1° Tot herziening van artikel 36 van de Grondwet;

2° De révision de l'article 88 de la Constitution.

2° Tot herziening van artikel 88 van de Grondwet.

Ces propositions seront traduites, imprimées et distribuées.

Deze voorstellen zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Elles sont renvoyées à la commission de la Révision de la Constitution et de la Réforme des Institutions.

Ze worden verwezen naar de commissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming der Instellingen.

Les propositions de loi ci-après ont été déposées:

1° Par M. Antoine modifiant la loi du 3 janvier 1933 relative à la fabrication, au commerce et au port des armes et au commerce des munitions, en vue d'organiser l'agrégation et la sécurité des centres de tir à l'arme à feu et d'autoriser la vente d'armes à feu dans des bourses d'armes;

De volgende voorstellen van wet werden ingediend:

1° Door de heer Antoine tot wijziging van de wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapens en op de handel in munitie, met het oog op de regeling van de erkenning en de veiligheid van de schietbanen voor vuurwapens en het toestaan van de verkoop van vuurwapens tijdens wapenbeurzen;

2° Par M. Seeuws abrogeant le précompte immobilier pour la communauté non confessionnelle;

2° Door de heer Seeuws tot opheffing van onroerende voorheffing voor de niet-confessionele gemeenschap;

3° Par M. Duquesne modifiant l'article 16, § 1er, alinéa 1er, de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive;

3° Door de heer Duquesne tot wijziging van artikel 16, § 1, eerste lid, van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis;

4° Par M. Duquesne insérant un article 22bis dans le titre préliminaire du Code d'instruction criminelle.

4° Door de heer Duquesne houdende invoeging van een artikel 22bis in de voorafgaande titel van het Wetboek van strafverordening.

Ces propositions de loi seront traduites, imprimées et distribuées.

Deze voorstellen van wet zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Il sera statué ultérieurement sur la prise en considération.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

INTERPELLATIE — INTERPELLATION

Verzoek — Demande

De Voorzitter. — De heer Verreycken wenst de Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen te interpellieren over «de miljardenschenking aan Sabena».

M. Verreycken désire interpeller le Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Réformes institutionnelles sur «le don de plusieurs milliards fait à la Sabena».

Dames en heren, onze agenda voor vandaag is afgewerkt.

Notre ordre du jour est ainsi épuisé.

De Senaat vergadert opnieuw maandag 14 oktober 1991, om 14 uur.

Le Sénat se réunira le lundi 14 octobre 1991, à 14 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(De vergadering wordt gesloten om 17 h 10 m.)

(La séance est levée à 17 h 10 m.)